

Kynhkynen

2/21 - VASTAKKAINASETTELUT

TÄSSÄ LEHDESSÄ

Enja Seppänen
Päätoimittaja

Jemo Kettunen
Päätoimittaja

Valtteri Harakka
AD

Vilma Myöhänen
Kuvittaja

Viljami Salo
Toimittaja

Satu Korpela
Toimittaja & kuvittaja

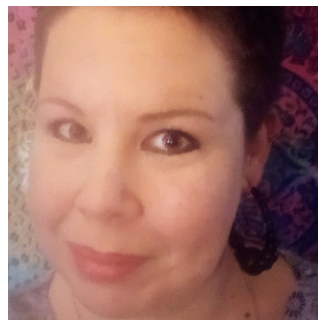
Emmy-Lee Nykvist
Kuvittaja

Lauri Mäenalanen
Toimittaja

Rosa Grene
Toimittaja & kuvittaja

Mari-Helmi Pirhonen
Toimittaja

Josefiina Tuominen
Toimittaja

Tule mukaan tekemään Kyyhkystä! kyyhkynen.tyt.fi/toimijahaku

TÄSSÄ LEHDESSÄ

Kuva: Alex Wright (CC BY-NC 2.0)

- 04 Pääkirjoitus: Teologit vastaan muu maailma
- 05 Pääkirjoitus: Riitelemisen Zen
- 06 Puheenjohtajan tervehdys
- 07 Elävät ikonit - Maximilian Kolbe (1894-1941)
- 12 Tämähän on polemiikkia!
- 17 Vuosaaren arvolatautunut seurakunta?
- 20 Pappi, joka ei usko
- 22 Sama virka, sama verka?
- 26 Aristoteleen ja Kantin resepti radikaaliin hyvyyteen
- 28 Ajankohtaista teologiaa
- 31 Sola gratia, sola fide
- 34 Saksan ovet paukkuvat
- 35 Runoja

KYYHKYNYNEN

Kyyhkynen on Teologian Ylioppilaiden Tiedekunta-yhdistyksen julkaisu vuodesta 1853, 167. vuosikerta

Tämä julkaisu on saanut HYY:n järjestölehtitukea

Painopaikka: Waasa Graphics, Vaasa

Painos: 200 kpl

Painettu Joutsenmerkilliselle, FSC ISO 14001
sertifioidulle paperille

Hallituksen puheenjohtaja: Inka Pänkäläinen

Kannen kuva: Vilma Myöhänen

Sähköposti: kyyhkynen@tyt.fi

Tilaukset: kyyhkynen.tyt.fi/tilaa

 TeolKyyhkynen

 TeolKyyhkynen

 kyyhkynen.tyt.fi

TEOLOGIT VASTAAN MUU MAAILMA

Pieni pala humanistisydämeistäni särkyi, kun luin Helsingin Sanomien pääkirjoituksesta 3.4. seuraavaa: ”Mitä kauemmas tieteen ytimestä edetään yhteiskunnallisille, humanistisille ja lopulta taiteellisille aloille, sitä vähemmän akateemisessa kilpailussa on empiriaa ja sitä enemmän ideologiaa.” HS vision 8.4. taloustiedettä käsittelevässä jutussa taas sanottiin, että tieteen pitäisi kertoa meitä ympäröivästä maailmasta varmoja totuuksia. Somessa nousi suuri tiedeväittely, mutta yllättäen ei luonnontieteilijöiden ja humanistien välille, vaan enemmänkin tutkijoiden ja journalistien.

Kun tunteiden ja järjen dualismi valjastettiin tieteiden arvottamiseen, moni tutkija naureskeli twitterissä sille, kuinka kaiken maailman tiedemaailman diletantit luulevat olevan olemassa jonkin mystisen tieteen ytimen. Itse ainakin kandia kirjoitellessa teen jokaisessa lauseessa ja kappaleessa valinnan siitä, mihin suuntaan tekstiä vien (aika usein tosin teen valinnan olla viemättä mihinkään ja menen kahvitauolle sen sijaan.) Mielestäni olisi naiivia kuvitella, että nämä valinnat nyt tai joskus myöhemmin akateemisella urallani nousisivat jostain yli-ihmismäisestä Objektiivisuuden Lähteestä. Varmasti kaikki yliopistossa opiskelevat ymmärtävät jo sen, että todellisuudessa enemmistö toiminnastamme ja päätöksistämme on tunteiden ohjaamaa. Eikä se suhdanne muutu, kun kävelet Porthanian pyöröovista sisään.

Tunnustan itse ainakin mielelläni, että tätäkin tekstiä kirjoittaessani poden pientä katkeruutta siitä, että tuon tieteen ytimen nähdään olevan luonnontieteissä, kun taas rakas teologia sijoittuu jonnekin sinne reunamille. Kunnollista oli silloin kun muita tieteitä ei vielä ollutkaan. Ja varmaan myös siitä, ettei minua valittu kesätöihin Hesariin. En kuitenkaan usko, että tunteiden ohjailu on ominaista vain humanisteille. Uskallan väittää, että tapaamillani (ja tapailemillani) matemaatikoilla ja luonnontieteilijöillä on kyllä ollut tunteet siinä missä meillä teologeilakin.

Minun kokemukseni yliopistosta on, että täällä on voinut kasvaa älyllisesti

ja käydä keskusteluja sopusoinnussa ihmisten kanssa eri arvotaustoista. Uskon, että juuri sitä tieteen tekeminen myös vaatii. Kaivataan hyvää, avointa dialogia ja harmoniaa, jotta voidaan ymmärtää eri näkemystöistä ja pitää mustavalkoiset ”totuudet” loitolla. Teologisen tiedekunnan oma Martti Nissinen kirjoittikin myöhemmin Hesariin viisaasti, kuinka ideologisuuden häivyttämisen sijaan meidän tulisi entistä enemmän tiedostaa omia vinoumiamme. ”Näin katsomalla saattaa ideologisia rakenteita nimittäin näkyä sielläkin, missä niitä ei ole luultu olevankaan”.

Enja Seppänen
Päätoimittaja

RIITELEMISEN ZEN

Ihmiskunta elää digitalisaation myötä niin suurta ja nopeaa murrosta, että sen vaikutuksia on vaikea hahmottaa. Mitä tapahtuu yhteiskunnalle, kun yhä suurempi osa kanssakäymisestämme on kasvotonta ja välitöntä, eikä sosiaalinen palaute käytöksestä kulje aivoihimme lajimuistiimme säilöttyjä reittejä myöten?

Toisen ihmisen päivän pilaa helpommin, kun hänen kasvojaan ei näe.

Pandemia-aika on lisännyt kierroksia internetin pyörittämässä maailmanlaajuisessa antroposentrifugissa. Ihmiset ovat vetäytyneet yksin kammioihinsa, ja eripurana liekit etenevät kytien sosiaalisen median verkostoissa. Ihmisillä on enemmän aikaa seurata uutisia, politiikkaa ja toisiaan sekä muodostaa mielipiteitä – ja ennen kaikkea vastustaa niitä.

Subjekttiivisen kokemuksen valossa väitän, että riiteleminen on lisääntynyt, ja että ihmiset riitelevät *huonommin* kuin ennen.

Ihminen ei kuuntele, jos häntä ei kuunnella ensin. Ulkopuolisen seuraamana kahden ihmisen some-riitely vaikuttaa usein enemmän siltä, kuin osapuolet yrittäisivät puheenvuoroillaan ennemmin rakentaa omaa identiteettiään kuin todella muuttaa toisen näkemystä. Keskustelusta ja riitelystä puuttuvat keinot, joilla ihmisen voi tavoittaa.

Eräs varmimpia tapoja lukita keskustelun negatiivinen lopputulos on leimata ja tuomita toinen ihminen sekä tämän ajatusmaailma. Tämä pakottaa ihmisen ideologiseen poteroon ja henkiseen taistele tai pakene -reaktioon. Sosiaalisen median väittelyssä toistuu silti usein juuri tunnereaktion hakeminen. Junttipersu, suvakki, vitun feministi, kukkahattu, salaliittouskovainen, fasisti sika.

Turhauttavimpia somekokemuksia on, kun yrittää harkituin sanakääntein rakentaa siltä kahden ajatusmaailman välille, ja kesken julkisen keskustelun joku napalmin hajua rakastava tulokas seilaa apajille tykit laulaen, ja taas jylisee digitaalinen Saigon.

Itse en enää juuri jaksa keskustella internetissä julkisesti muusta kuin eläimistä ja syntymäpäivistä. Se on sääli, sillä toimittajana kynäni olisi terävä ja luonteeltani analyttisenä ja perusrauhallisenä ihmisenä voisin tuoda positiivista mikrotason muutosta lähipiiriini.

Joinain aamuina internet vertaantuu mielessäni Baabelin torniin — aluksi kansat yhdistäneeseen projektiin, joka lupasi meille taivaat, vapaan tiedon ja yhteyden, ja joka lopulta yksilötasolla ja yhteiskunnallisesti ajaa meitä erilleen.

Toivon, että olen väärässä. Toivon, että minua viisaammat mediakasvattajat ottavat kentän haltuun. Toivon, että minua jaksavammat keskustelijat johtavat esimerkillään. Toivon, etteivät meitä suuremmat voimat puutu peliin mustilla operaatioillaan ja tieteen tahdon tuhoa tätä ainutlaatuista mahdollisuutta ihmissuvun ykseyteen.

Toivon meille yksilöinä jaksamista riidellä hyvin. Kaikki yhteiskunnallinen muutos palautuu yksilötasolle, ja tuhannen negatiivisen esimerkin keskeltä yksikin positiivinen loistaa majakan lailla.

Jemo Kettunen
Päätoimittaja

PUHEENJOHTAJAN TERVEHDYS

Moikka just sulle, joka luet tätä Kyyhkystä!

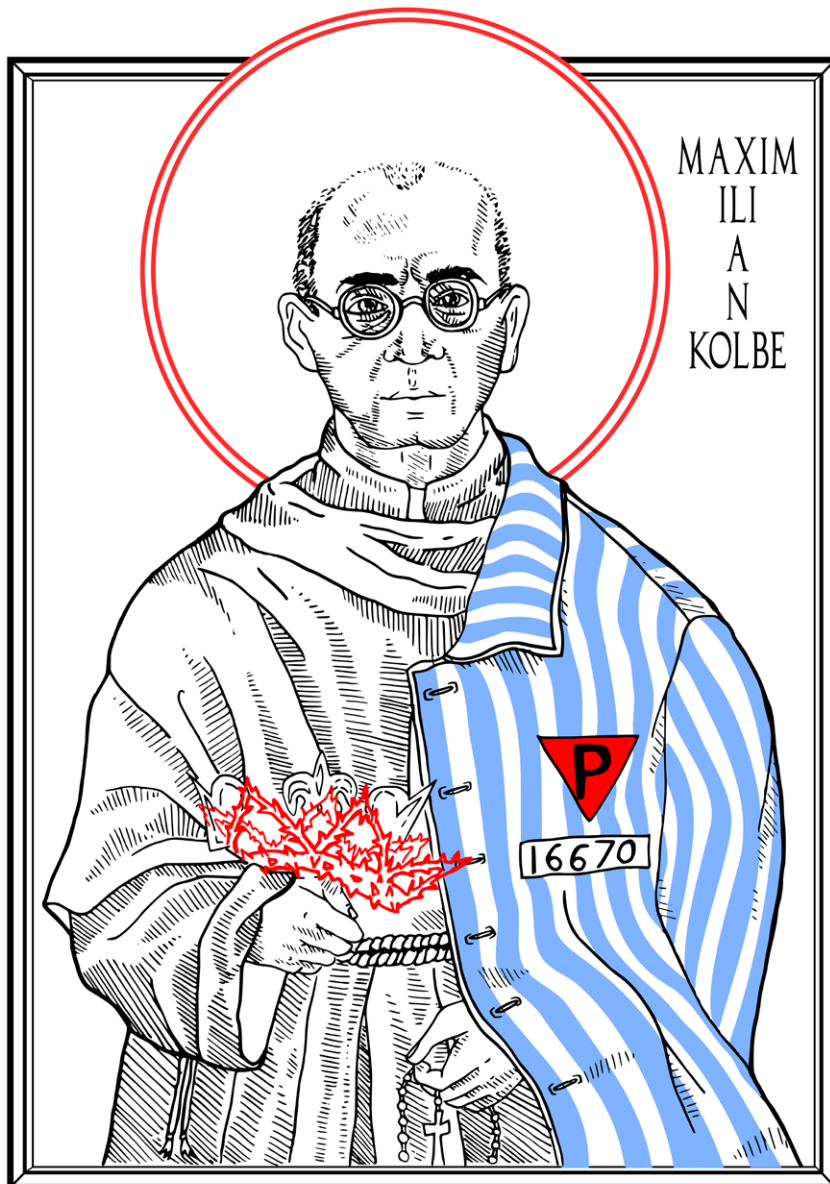
Alamme lähestyä vappua, eli haalarikansan suurinta juhlaa. Tänäkään vuonna emme pääse kokoontumaan ja viettämään vappua yhdessä, mutta Suomen tilanne tuntuu kuitenkin paranevan ja ensi vuoden vappu vaikuttaa jo toiveikkaalta. Oletko jo kaivanut haalarisi ja mahdollisen lakkisi esiin? Nyt on vielä aikaa ommella ne laatikon pohjalla odottavat merkitkin kiinni!

Pääsin jakamaan viime syksynä tilattuja haalareita uusille opiskelijoille ja samalla hieman kyselemään kuulumisia. Maailmantilanne ja etäopiskelut harmittavat, mutta monelle haalarien saaminen päälle vapuksi oli todella paljon iloa tuova asia. Opiskelijahaalarit kuvaavat normaalia arkea ja tapahtumista täyttyviä opiskeluvuikkoja. Ne muistuttavat siitä, että vaikka emme pääse olemaan fyysisesti yhdessä, niin olemme kuitenkin osa jotain suurempaa.

Tsemppiä & juhlan tuntua jokaisen vappuun!

**Hyvää vappua!
T. Kyyhkysen toimitus**

ELÄVÄT IKONIT - MAXIMILIAN KOLBE (1894-1941)

Kuva: Emmy-Lee Nykvist

Elävät ikonit -artikkelisarjassa kutsun lukijat mukaan tutkimaan kristinuskon historian kirkasta tähtitaivasta – apostoleja, marttyyreita, tunnustajia, neitsyitä ja muita, jotka ovat seuranneet Kristuksen jälkiä. Kuten itämaan tietäjät, saatamme löytää jotain varsin tärkeää.

*"Rakkaat lapset, muistakaamme, että rakkaus elää uhrauksista... Rakkauden huippu on se tila, josta Jeesus ristinpuulla löysi itsensä huutaessaan: "Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut?" Rakkautta ei ole ilman uhrauksia."*¹

Pyhä Maximilian Kolbe
Shanghaissa, 9.4.1933.

Juutalainen, liettualaissyntyinen ranskalaisfilosofi **Emmanuel Levinas** (1905–1995), jonka lapsuudenperheen SS-joukot murhasivat toisen maailmansodan aikana ja jota pidettiin sotavankina viisi vuotta Saksassa Fallingbostelin vankileirillä, kehitti länsimaiselle filosofialle perin epätyypillistä ajattelutapaa – ajattelutapaa, jossa ”ensimmäinen filosofia on etiikka”.² Levinasin mukaan moraalisuus ei ole ”universaalin synteesin” päälle rakennettua ylärakennetta – siis jotain sellaista, jota voidaan miettiä, kun on ensin hahmoteltu tälle selvä perusta – vaan sillä on ”totaliteetista riippumaton ja sitä edeltävä kantavuus”.³ Levinasin etiikka on perustavanlaatuiselta luonteeltaan non-reduktiivista – se hylkii täysin länsimaiselle filosofialle tyypillisiä ”totalisaatiopyrkimyksiä”.⁴ Näitä pyrkimyksiä vastoin Levinas asettaa toisen (*l'autre*) kasvot. Toisen kohtaaminen ”kasvoista kasvoihin” on partikulaari ja konkreettinen tapahtuma, eikä sen taustalla – tai ikään kuin kasvojen takana – piilottele mikään arvo tai ideaali, vaan toisen läsnäolo minälle (*moi*).⁵ Kasvot ovat ilmestyksen (*epipháneia*) tapahtuma, jonka sisältönä on toisen lakkaamaton anomus, joka nousee metafyyisestä puutteesta, josta minä on aina vastuussa.⁶

”Älä tapa” on kasvojen ensimmäinen lausuma. Ja se on määräys. Kasvoissa ilmenee käsky, aivan kuin minulle puhuisi jokin mestari. Samalla toisen kasvot kuitenkin ovat riisutut. Hän on köyhä, hänen tähtensä vain kaiken ja hänelle olen velkaa kaiken. Ja minä, olenpa kuka tahansa, olen ”ensimmäinen persoona” se, jolla on kyky vastata kutsuun.”⁷

Huoli toisen kuolemasta on hä- nestä otetun vastuun perusta

Levinasin mukaan tähän kutsuun – kutsuun antaa ja palvella – vastaami-
nen tarkoittaa äärimmäisen vastuun
kantamista toisen ihmisen puoles-
ta, joka on ”viime kädessä vastuuta
toisen kuolemasta”.⁸ Tätä vastuuta,
joka perustuu huolelle toisen kuole-
masta Levinas kutsuu ”anarkiseksi
vastuuksi”.⁹ Levinasin etiikan va-
lossa perimmäiseksi kysymykseksi
nousee: ”Enkö tapa sillä, että olen?”¹⁰
Tällä Levinas ei kuitenkaan tarkoita,
että hänen etiikkansa looginen lop-
putulema on itsemurha, vaan sitä,
että inhimillinen elämä on jatkuvas-
sa heräämisen tilassa olemista toisen
kasvojen edessä.¹¹

Levinasin vaimo ja tytär selvisivät
natsien vainoista, sillä he saivat tur-
vapaikan Ranskan Saint-Vincent-
de-Paulin luostarista, jossa nunnat
pitivät heitä piilossa. Levinas ker-
toi myöhemmässä haastattelussaan
kahtiajakoisesta suhtautumisestaan
kristinuskoon: kaikki Auschwitzin
hirmutekoihin syyllistyneet olivat
kastettuja kristittyjä, eikä tämä estä-
nyt heitä toimittamasta kansanmur-
haa. Toisaalta Levinas halusi nostaa
esille toisen, vähintään yhtä tärkeän
asian: että sodan aikana papin, us-
konnollisen sisaren tai veljen näke-
minen merkitsi turvapaikkaa. Tämä
sodan aikana koettu charité sai Le-
vinasin tunnustamaan kristinuskon
ja juutalaisuuden jakavan saman
eettisen ytimen: itse-kenosis toisen
vuoksi.¹²

Pyhä Paavi **Johannes Paavali II**
(1920–2005), joka kävi eläessään
aktiivista dialogia Levinasin kans-
sa, pohti kirjassaan *Uskalla toivoa*
(1994) kasvojen filosofian merkitystä.
Toisen kärsivät kasvot ovat Johannes
Paavali II:n mukaan kutsu minäl-
le vapauttaa toinen kärsimyksestä,
mutta samalla myös Jumalan ilmoi-

tus, jossa oikeus elämään ilmoitetaan
jokaiselle ihmiselle, kuin kirjoitettu-
na sydämeen.¹³ Kasvot ovat episte-
mologinen ilmaisuväline, jotka vä-
littävät eettistä tietoa – tietoa, jonka
sisältö ei ole ainoastaan negatiivinen
(”älä tapa”), vaan myös kutsu suojella
ja rakentaa elämää.¹⁴ Levinasin esit-
tämän kysymyksen kaiut ovat läsnä
myös Johannes Paavali II:n etiikassa:
miten toisen kasvojen kutsuun on
Kristuksessa paljastetun mysteerin
valossa vastattava? Meditaatiossaan
pappeudesta Johannes Paavali II on
todennut, että itseuhrautuva pap-
peus – jossa minä lahjoittaa itsensä
pyyteettä toiselle – on oikeasuhtai-
nen vastaus ihmisen eksistentiaali-
seen ongelmaan.¹⁵

Etiäisiä

Rajmund Kolbe syntyi 8.1.1894 Puo-
lan Zduńska Wolassa katoliseen
perheeseen. Hän oli Julius Kolben
ja Maria Dąbrowskan viides lapsi.
Kun Rajmund oli kymmenvuotias,
hän kertoi äidilleen pyhän Neitsyt
Marian ilmestyneen hänelle. Pyhä
Neitsyt oli näyttänyt hänelle kahta
seppelettä – lumenvalkoista ja veren-
punaista. Valkoinen merkitsi tahrat-
tomuutta ja punainen marttyyrikuo-
lemaa. ”Kumman tahdot?”, oli Pyhä
Neitsyt kysynyt.

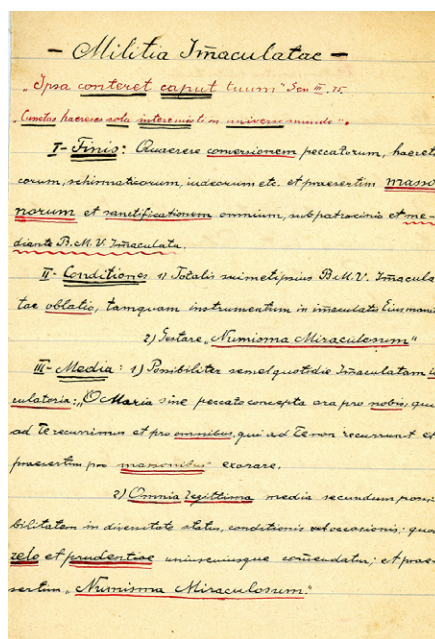
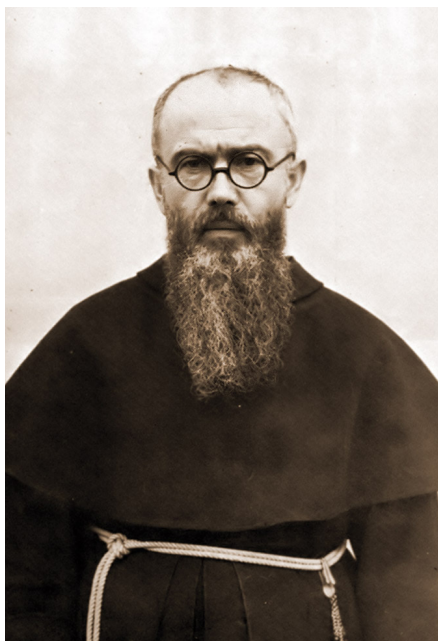
”Otan molemmat”, vastasi nuori
Rajmund. Tähän vastauksena Pyhä
Neitsyt hymyili ja katosi.

Vuonna 1907, Rajmundin ollessa
13-vuotias, hän aloitti isoveljensä
kanssa opiskelut Lwowin seminaa-
rissa. Kolbe oli erityisen lahjakas
matematiikassa ja fysiikassa – häntä
ei tuolloin juurikaan kiinnostanut
teologia. 16-vuotiaana hän kävi si-
säistä kamppailua pappiskutsumuk-
sensa kanssa ja ehtikin jo tulla siihen
tulokseen, ettei hänestä tulisi pappia.
Sattui kuitenkin, että hänen äitinsä
saapui juuri tuolloin hänen luokseen

seminaariin ja ilmoitti Rajmundil-
le, että tämän nuorempikin veli oli
päättänyt valita uskonnollisen elä-
mätavan. Tämä tapahtuma sai Kol-
ben mielen muuttumaan ja hän pyysi
välittömästi saada liittyä fransiskaa-
nineljeskuntaan. Näin Rajmundista
tuli Maximilian Maria.

Militantti mariologi

Maximilian Kolbesta kehittyi har-
ras Pyhän Neitsyen palvelija ja kiivas
mariologi. Fransiskaanisessa, ja eri-
tyisesti bonaventuralais-skotistisen
teologian traditiossa – jonka kon-
tekstissa Kolbe työsti omaa mario-
logiaansa – korkeimmaksi teologian
moodiksi ymmärretään mystinen/
kontemplatiivinen teologia, jossa
kristinopin käsitteellinen ja symbo-
linen tutkimus on sisäistetty ja se
realisoituu elävänä rakkautena, joka
liittää osaksi Kristuksen mystistä
ruumista.¹⁶ Kolben erottaa teologi-
sesti pyhästä Bonaventurasta (*Doctor
Seraphicus*) ja autuaasta Duns Sco-
tuksesta (*Doctor Subtilis*) ajatus täy-
dellisestä vihkiytymisestä Neitsyt
Marialle: ” [...] on tultava instru-
mentiksi hänelle, ja toimittava hänen
tahdolleen alistuen. Pyhä kuuliaisuus
on ainoa tapa, jonka kautta voimme
tunnistaa hänen pyhän tahtonsa.”¹⁷
Tämä äärimmäinen alistuminen Py-
hän Neitsyen ”orjaksi”, kuten Kolbe
itse tapasi sanoa, on ymmärrettävä
Neitsyt Marian erityisen pelastush-
istoriallisen aseman valossa. Maria,
joka ”ensimmäisestä hetkestä läh-
tien [...] varustettiin ainutlaatuisella
pyhyyden loistolla”¹⁸, ja joka on ”Ju-
malan erityisen armon ja etuoikeu-
den kautta Kristuksen Jeesuksen,
ihmiskunnan Vapahtajan ansioiden
tähten tullut varjelluksi kaikesta pe-
risynnin tahrasta.”¹⁹ Pyhän Hengen
puolisena Neitsyt Mariassa yhdis-
tyvät välttämätön ja kontingentti, ja
näin Maria ”Jumalaa eniten muistut-
tavana olentona”²⁰ asettuu intiimisti
kolminaisuuden yhteyteen: ”God

Vas. Maximilian Kolbe vuonna 1936. Wikimedia Commons, tekijänoikeudeton

Oik. Militia Immaculatae -liikkeen latinankielinen perustamisasiakirja. Julkaistu Militia Immaculatae-järjestön luvalla; Niepokalanow MI Archives in Poland/MI-USA, MilitiaoftheImmaculata.com.

wills all the love in heaven, appropriated to the Holy Spirit, to be united with all the love of creation centered in Mary, Spouse of the Holy Spirit, initiating the purpose for which God created the world for his Incarnate Son: the return of all things in Christ to the Father.”²¹

Koska pyhäksi tullaan Kristuksen kaltaiseksi tulemisen kautta, on kristityn tultava kuuliaiseksi Jumalan äidille, Marialle, sillä hänen ohjauksessaan kasvoi itse jumal-mies: ”Tulemme olemaan siunattuja jos annamme Pyhän Neitsyt Marian kasvattaa meitä, kuten hän kasvatti Herramme Jeesuksen.”²² Kolbe kuvaileekin Neitsyt Marialle vihittyä rukouselämää ”nopeimmaksi reitiksi” pyhitykseen: ”Hän [Neitsyt Maria] hankkii meille voiman seurata Kristusta ja pysyä lujana matkalla täydellisyyteen.”²³

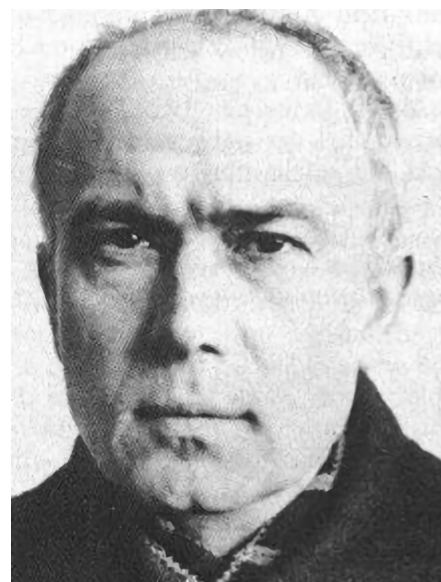
Lokakuussa 1914 Kolbe antoi ikuiset lupauksensa Roomassa ja hänet

vihittiin papiksi. Muutaman vuoden päästä Kolbe keräsi ympärilleen pienen joukon nuoria seminaristeja ja perusti Militia Immaculatae -liikkeen, suomeksi ”Tahrattoman Neitsyen ritariit”. Liikkeen tavoitteeksi (Finis) asetettiin koko maailman käännättäminen kristinuskoon, ja ihmisten pyhittäminen Neitsyt Marian välittämän armon kautta. Edellytyksiksi (Conditiones) liittymiselle määriteltiin täydellinen vihkiytyminen Neitsyt Marialle, vapaasta tahdosta hänen instrumentikseen nöyrytyminen ja ihmeellisen medaljongin (Numisma Miraculorum) kantaminen kaulassa. Keinot (Media) liikkeen tavoitteiden saavuttamiseksi olivat rukous (erityisesti Neitsyt Marialle osoitettu päivittäinen rukous: ”Oi Maria, siinnyt ilman syntiä, rukoile meidän Sinuun turvautuvien puolesta”), katumustyöt, päivittäisten työtehtävien ja kärsimysten uhraaminen Jumalalle, sekä käännättämiseen ja pyhitykseen tähtäävä tehokas viestintä.

Teologi, evankelista ja journalisti

Kolbe koki vahvasti, että Eurooppa oli kääntymässä pois Jumalan tieltä, mikä näkyi erityisesti laajamittaisena moraalisen rappeutuneisuutena. Tänä päivänä meille on selvää, että tämän rappeuman juuret ulottuivat erittäin syvälle. Tiedämme, miten monet ihmiset joutuivat lopulta kärsimään haavoittuneen ihmisluonnon kieroutuneisuuden ja pimeyden vaikutukset. Neitsyt Maria, äidillisen rakkauden ja tahrattomuuden symboli, toimi Kolben ajattelussa täydellisenä antiteesinä tälle pimeydelle. Tätä eetosta Kolbe koki kutsun lähteä levittämään ja näin syntyi Militia Immaculatae -lehti, jonka ensimmäinen numero julkaistiin tammikuussa 1922. Sisältö oli Kolben akateemisesta taustasta huolimatta helppolukuista – suunniteltu ennen kaikkea kouluja käymättömille, pyhän Franciscus Assisilaisen hengen mukaisesti. Operaation päämajana toimi vuodesta 1927 asti Kolben perustama luostari ja uskonnollinen keskus Niepokalanow, suomeksi ”Tahrattoman Neitsyen kaupunki”.

Tavattuaan vuonna 1930 muutaman japanilaisen opiskelijan, Kolbe päätti lähteä Japanin Nagasakiin perustamaan uutta Niepokalonowia. Operaatio saatiin käyntiin, vaikka japanin kielen opettelu, huonot sääolosuhteet ja köyhyys asettivat merkittäviä haasteita Pyhän Marian rakkauden viestin leviämiseksi. Kolben oma terveys oli myös heikko vuosia sitten sairastetun keuhkotuberkuloosin takia, joka oli jättänyt Kolben toisen keuhkon lähes toimintakyvyttömäksi. Kaksi veljeä saivat kannatella Kolbea messunvieton ajan. Nagasakiin rakennettiin Kolben toimesta ”Tahrattoman Neitsyen puutarha”, joka kesti jopa Yhdysvaltain vuoden 1945 ydiniskun. Japanista Kolbe palasi takaisin Krakovaan vuonna 1936, jossa hänestä tuli alkuperäisen Niepokalonowin johtaja.

Vas. *Franciszek Gajowniczek, Wikimedia Commons, tekijänoikeudeton.*

Oik. *Maximilian Kolbe. Joachim Schäfer, Wikimedia Commons, tekijänoikeudeton.*

Vuonna 1939 Natsi-Saksa miehitti Puolan. Lähes välittömästi aloitettiin systemaattinen ja laajamittainen kansalaisiin kohdistettu hallinta- ja väkivaltaoperaatio. Kolbe, joka kannatti väkivallatonta vastarintaa, ohjeisti veljiä palaamaan perheidensä luo ja kannusti heitä avustamaan Puolan Punaisen Ristin työssä. Hän myös painotti veljille, ettei heidän tulisi liittyä aseelliseen vastarintaliikkeeseen. Noin viisikymmentä veljeä melkein kahdeksasta sadasta jäivät ”Tahrattoman Neitsyen kaupunkiin” Kolben kanssa. Veljiä tultiin kuitenkin pian hakemaan Lamsdorfin vankileirille, josta heidät siirrettiin Amtitzin leirille 24.9.1939. Siellä Kolbe saarnasi hitlerismin vääjäämättömästä murtumisesta, jonka totuuden voima tulisi mahdollistamaan. Vielä kerran veljet siirrettiin, tällä kertaa Ostreszowiin, mutta pian heidät yllättäen vapautettiin ja he pääsivät palaamaan Niepokalono-wiin. Samana päivänä yhteensä 4500 pakolaista, joista 1500 oli juutalaisia, saapui Poznanista etsien suojapaikkaa. Kolbe ja muut veljet ottivat pakolaiset vastaan ja tarjosivat heille majapaikan Niepokalonowista.

Kolbelle tarjottiin Saksan kansalaisuutta, mikä olisi tuonut tullessaan suuremmat ruoka-annokset ja varmemman tulevaisuuden. Kolbe kieltäytyi. Natsien tarve totaalisesti tuhahduttaa Puolan intellektuaalinen johtajisto ja kulttuurielämä kiihtyi, ja helmikuussa 1941 SS saapui Niepokalonowiin pidättämään Kolbea ja neljää muuta pappia. Kaksikymmentä veljeä yrittivät antautua natsseille Kolben sijasta, mutta tähän ei sortovalta taipunut. Kolbe vangittiin Varsovasa ja pahoinpideltiin. Pian tämän jälkeen hänet lähetettiin Auschwitzin tuhoamisleirille. Maaliskuussa 1941 Maximilian Kolbesta tuli vanki numero 16670.

Leirin alueella johon Kolbe siirrettiin, pidettiin vankina noin 200 000 ihmistä. Työmäärät olivat tappavia ja vangit kärsivät jatkuvasta nälästä ja kidutuksesta. Kolben tehtävä oli kantaa raskaita puutaakkoja, sekä kuljettaa murhattujen ruumiita poltettavaksi – menneiden vuosien sairastelu yhdistettynä raskaaseen työhön oli murtaa Kolben fyysisesti. Tämän lisäksi Kolbe, heikkoudestaan huolimatta, jatkoi pappisvirkansa toimittamista rukoillen muiden vankien kanssa, toimittaen

ripin sakramenttia, laulaen hymnejä ja saatuaan käsiinsä leirille salakuljetettua leipää ja viiniä hänen onnistui jopa viettää salaa pyhää messua.

"Suurempaa rakkautta ei kukaan voi osoittaa, kuin että antaa henkensä ystäviensä puolesta"

Oli heinäkuu 1941. Yksi vanki oli kadonnut parakistaan. *Schutzhaftlagerführer Karl Fritzsich* oli uhannut, että jokaista karannutta vankia kohden teloitettaisiin kymmenen saman parakin asukasta. Tappavan työmäärän, epäinhimillisten olojen ja kidutuksen uuvuttamat miehet käskettiin seisoamaan riviin odottamaan Fritzsichin mielivaltaista kuolemantuomiota. Marssien rivin viertä pitkin Fritzsich valikoi kenet tahtoi, marssittaakseen heidät kuolemanselliin. Yksi valituista oli **Franciszek Gajowniczek**, perheelinen puolalainen sotilas. Kuoleman-kauhun vallassa hän valitti kohtaloaan – hän ei enää koskaan näkisi perhettään. Kolbe katsoi Gajowniczekia, otti lakin päästään, astui esiin rivistä ja pyysi saada ottaa hänelle tuntemattoman miehen paikan. Kaikki olettivat SS-miehen vetävän Lugerinsa esiin ja ampuvan Kolben siihen paikkaan. Tä-

män sijaan Fritzschi kysyikin Kolben ammattia. Kolbe vastasi: ”Olen katolinen pappi”. Fritzschi hyväksyi Kolben pyynnön – vanki 16670 otti vangin numero 5659 paikan.

Kolbe ja yhdeksää muuta vankia käskettiin riisuutumaan, ja alastomina heidät marssitettiin ahtaaseen selliin, jossa heidän oli määrä nääntyä kuoliaaksi. Kolbe jatkoi pappisvirkansa toimittamista ja yritti parhaansa mukaan rohkaista muita kuolemaantuomittuja. **Bruno Burgowiec**, toinen vanki, joka oli määrätty työtehtäviin kuolemansellien läheisyyteen, on ker-tonut, että sellistä kuului tavallisten epätoivon täyttämien huutojen sijaan hymnilaulua, kunnes sekin päivien edetessä hiljaa hiipui ja muuttui lopulta hiljaisuudeksi.

Kahden viikon jälkeen enää neljä vankia oli elossa ja vain Kolbe oli ta-juissaan. Kuolemanselli täytyi vapauttaa seuraavia uhreja varten ja näin viimeiset neljä päätettiin myrkyttää. 14.8.1941 Kolbe murhattiin käsivar-teen annettulla fenoli-injektiolla.

Marian taivaaseen astumisen juhla-päivänä Kolben ruumis poltettiin, ja tuuli sirotteli hänen kidutetun ja mur-hatun ruumiinsa tuhkan Auschwitzin ylle.

Lokakuussa 1982 paavi Johannes Paa-vali II, Gajowniczekin läsnäollessa ju-listi Maximilian Kolben pyhimykseksi ja ”rakkauden marttyyriksi” (*martire dell'amore*), jonka kuolema oli voiton merkki – voiton systemaattisesta hal-veksunnasta ja vihasta ihmistä koh-taan, voitto ”joka muistutti Kristuksen voittoa Golgatalla.”²⁴

Loppusanat

Emmanuel Levinas uskoi, että Toora opetti etiikan ensisijaisuutta, ja tälle pohjalle hänen oma etiikkansakin ra-kentui. Ihmisen kasvot välittävät tau-koamatta eettistä viestiä, joka ei kos-

kaan täysin tyhjene ja jolla on korkein kuviteltavissa oleva auktoriteetti: ”[...] aivan kuin minulle puhuisi jokin mes-tari.” Mystinen mestari, joka kristi-tyille on Jeesus Kristus, paljasti ristin-puulla ”ihmisen kokonaan ihmiselle itselleen”.²⁵ Ihmispersoonan korkein kutsumus on elää todeksi Kristuksen rakkaus – rakkaus, joka uhraa itsensä kokonaan, aina kuolemaan asti. Gajo-wniczekin kasvot, kuten jokaisen ih-misen kasvot, kutsuivat suojelemaan elämää. Pyhän Maximilian Kolben vastaus tähän kutsuun oli ihmisen korkeimman kutsumuksen mukainen rakkaudenosoitus, oikeasuhtainen vastaus Auschwitzin kauhuun, ja to-dellinen ”anarkisen” vastuunkannon instanssi – ”Suurempaa rakkautta ei kukaan voi osoittaa, kuin että antaa henkensä ystäviensä puolesta.” (Joh. 15:13)

Seuraavassa artikkelissa tarkas-telemme toisen Auschwitzissa kuolleen marttyyriin – pyhän Ristin Teresa Benedictan (Edith Stein) elämää.

Lähteet ja viitteet:

Bergo, Bettina (2019). Emmanuel Levinas. Edward N Zalta (toim.), The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/levinas/>.

Butler, Alban (1998). Butler's lives of the saints: August - New Full Edition. John Cumming (toim.). Tunbridge Wells: Burns & Oates.

Farmer, David (2011). Kolbe, Maximilian. The Oxford Dictionary of Saints. Oxford University Press.

Fehlner, Peter Damian (2020). The Theologian of Auschwitz: St. Maximilian M. Kolbe on the Immaculate Conception in the Life of the Church. Hobe Sound, Florida: Lectio Publishing LLC.

Forristal, Desmond (1977). Maximilian Kolbe. The Furrow. The Furrow, 28(10), 627–641.

Johannes Paavali II (s.a.). 10 ottobre 1982, Canonizza-zione di Massimiliano Maria Kolbe | Giovanni Paolo II. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/homilies/1982/documents/hf_jp-ii_hom_19821010_cano-nizzazione-kolbe.html. (luettu 9.4.2021a).

-- Homily for the Canonization of St. Maximilian Maria Kolbe. <https://www.piercedhearts.org/jpii/>

jpii_homilies/homilies_1982/oct_10_1982_ca-nonization_max_kolbe.htm. (luettu 30.3.2021b).

Kolbe, Maximilian Maria (2006). All for the Immacu-lata! Conferences of St. Maximilian Kolbe 1919-1937. Br Robert Cook (toim.). Libertyville, IL: Marytown Press.

-- (2017). The Writings of St. Maximilian Maria Kolbe - Volume I - Letters. Edizioni Nerbini.

Levinas, Emmanuel (1989). The Levinas reader. Ox-ford: Blackwell.

-- (1996). Etiikka ja äärettömyys: keskusteluja Phi-lippe Nemon kanssa. Kääntäjä: Antti Pönni. Hel-sinki: Gaudeamus: Helsinki

-- (2001). Is it righteous to be?: interviews with Emmanuel Lévinas. Stanford, Calif: Stanford Uni-versity Press.

Malke, Salomon (2006). Emmanuel Lévinas: his life and legacy. Pittsburgh, Pa: Duquesne University Press.

Morgan, Michael L. (2007). Discovering Levinas. Cam-bridge: Cambridge University Press.

Tuohimaa, Marika (2001). Emmanuel Levinas ja vas-tuu Toisesta. Niin & näin. (30), 5.

Zimmermann, Nigel (2016). Facing the other John Paul II, Levinas, and the body. Cambridge: James Clarke Company.

Gaudium et spes. (s.a.). Katolinen kirkko Suomessa. <https://katolinen.fi/gaudium-et-spes/>. (luettu 30.3.2021).

Lumen gentium. (s.a.). Katolinen kirkko Suomessa. <https://katolinen.fi/lumen-gentium/>. (luettu 9.4.2021).

The Original Charter of the MI drafted by St. Maximilian Kolbe – Militia of the Immaculata. (s.a.). <https://militiaoftheimmaculata.com/the-original-charter-of-the-mi-drafted-by-st-maximilian-kolbe/>. (luettu 7.4.2021).

1. The Writings of St. Maximilian Maria Kolbe - Vo-lume I, KW 503. 2. Levinas 1996 [1982], 69. 3. Ibid. 4. Ibid., 68. 5. Näin Morgan 2007, 61. 6. Ibid., 68. 7. Levinas 1996 [1982], 75. 8. Ibid., 92. 9. Levinas 1989 [1984], 83–84; ks. myös Tuohimaa 2001, 37. 10. Levinas 1996 [1982], 93. 11. Ibid., 94. 12. Levinas 2001 [1987], 256–257; ks. myös Zimmermann 2016, 19. 13. Ks. Zim-mermann 2016, 56. 14. Ibid., 57. 15. Ks. Zimmermann 2016, 81–83. 16. Ks. Fehlner 2020, 56, 58, 63–67. 17. Maximilian Kolbe, konferenssi 15.11.1919. 18. Vati-kaanin II kirkkok., Lumen gentium, 56. 19. Pius IX, bulla Ineffabilis Deus. 20. Maximilian Kolbe, konfe-renssi Niepokalanowissa 13.6.1933. 21. Peter Damian Fehlnerin (O.F.M. Conv.) luonnehdinta Kolben bona-venturalais-skotistisesta teologiasta (Fehlner 2020, 72.). 22. Maximilian Kolbe, konferenssi Niepokalanowissa 13.6.1933. 23. Ibid. 24. ”[...] vittoria simile a quella che ha riportato il nostro Signore Gesù Cristo sul Calvario.” Johannes Paavali II, saarna pyhän Maximilian Kolben kanonisoinnin yhteydessä, 8. 25. Vatikaanin II kirkkok., Gaudium et spes, 22.

TÄMÄHÄN ON POLEMIKKIA!

Kuva: Satu Korpela

Nykyisessä kielenkäytössä on suhteellisen yleistä todeta jokin asia poleemiseksi. Koska sanojen merkitykset muuttuvat jatkuvasti paitsi yhteiskunnallisen kehityksen mukana niin usein myös esittäjästä riippuen, on myös poleemisuutta tullut aika käsitellä uudelleen.

Aivan ensimmäiseksi totean, ettei tämän jutun tarkoituksena ole ollut kirjoittaa kannanottoa siitä millaisena poleemisuus kirjoittajan omasta tai jonkin yksittäisen ryhmän tai ryhmien mielestä näyttäytyy. Tarkoituksena ei ole tehdä arvioihin liittyviä arvostelmia tai arvioida sitä milloin sanaa poleemisuus on tai ei

ole syytä käyttää. Tarkoitus on pyrkiä puhtaasti tarkastelemaan mitä poleemisuus on, kuinka se ymmärretään ja mitä eri suhtautumistapoja siihen voi etsiä. Kertoessani omista kokemuksistani kuvaan niitä subjektiivisesti, en yleisinä totuusväittäminä. Tämä tarkoittaa, että kaikesta voi vapaasti eri mieltä. Toisin kuin

arkikielessä joskus väitetään, dialogi ei vielä ole poleeminen keskustelu.

Sana polemiikki (*kreik. polemikos*) tarkoittaa verbaalista mittelöä, jota käydään perinteisesti tekstien välilyksellä. Esimerkiksi poleeminen artikkeli voi olla tarkoitukseltaan sellainen, että se herättelee ihmisiä kehittämään ja ilmaisemaan ajatuksia, jotka ovat alkuperäiselle tekstille joko kokonaan tai osittain vastakkaisia. Poleeminen puhe ei siis automaattisesti tarkoita kutsua kiistelemään asioista, vaikkakin se voi kärjistyä osapuolten välillä. Polemiikki voi herätä myös vaikkapa epäoikeudenmukaiseksi koetun tapahtuman tai julkilausuman seurauksena. Alkuperältään poleeminen keskustelu tai teksti ei ole vähempiarvoinen kuin ei-poleeminen; kyse ei ole arvottamisesta vaan siitä mihin poleemisuudella pyritään.

Alkusyksystä 2020 puhkuin intoa. Olin päättänyt kirjoittaa kandidaatintutkielmani Homoilta 2010-ohjelmasta käydystä uutisoinnista. Homoilta 2010 oli lokakuussa 2010 Yleltä lähetetty debattiohjelma. Debattiohjelman tarkoitus on herättää keskustelua, ja Homoilta 2010-ohjelman kohdalla näin laajamittaisesti kävikin. Keskustelun lisäksi ohjelman jälkeen kirkosta erosi noin 40 000 jäsentä edellisvuotta enemmän. Tartuin aiheeseen empimättä, sillä kannatan vähemmistöjen oikeuksia, mukaan lukien tasa-arvoista avoliittolakia, jota ei Homoilta 2010-ohjelman aikaan vielä ollut. Haluan myös, että aiheesta keskustellaan. Innokkaana tulevana opettajana ajattelin, että ei voi olla parempaa reittiä lisätä ihmisten tiedostavuutta kuin tehdä tutkimusta aiheesta. Aloitan aiheen tutkimisen kirkkohistoriallisesta näkökulmasta. Kaihan arkistoja. Piirrän aikajanoja ja miellekarttoja. Tajuan kuitenkin pian, että objektiivisuuden haaste on

aiheeni kohdalla luonteeltaan täysin eri kuin mitä se olisi vanhempien aiheiden tutkimuksessa, sellaisten jotka olisivat tapahtuneet ennen omaa elinkaartani. Olen itse osa keskustelua ihan vain olemalla olemassa. Olen aiemmin kokenut ja koen myös syksyllä 2020, etteivät läheskään kaikki asian tiimoilta käydyt keskustelut päädy lopputulokseen, joka olisi uusia näkökulmia antava, tiedostavuutta lisäävä saati keskustelun kaikkia osapuolia kunnioittava. Paitsi paikoitellen täydellinen toisen ihmisen arvostuksen puute, keskustelussa kirvelee myös se, ettei sitä ole. Jokainen paaviuden historiaa vähänkin tunteva tietää paavien julistaneen historiassa milloin mistäkin. Syksyllä 2020 tunnen keskusteluja seurattessani, että yhtäkkiä etenkin nettikeskustelu on pullollaan oman elämänsä paaveja julistuksineen. En tietenkään ole tästä poikkeus, osallistunhan keskusteluun itsekkin.

Tämänhän ei pitäisi olla etenkin kirkkohistorian kohdalla mikään yllätys. Kuitenkin, koska keskustelua käydään nykyisen olemassaolomme areenoilla, missä on aiheen lisäksi myös kyse meistä itsestämme, en ole enää varma, onko keskusteluun osallistumiselle mahdollista taata tasa-arvoiset lähtökohdat.

Pohdin, voivatko ihmiset todella kertoa julkisesti, mitä mieltä ovat asioista ja vaikuttaako se heidän asemaansa, ja jos vaikuttaa, niin miten. On helppo tulla rohkeasti esiin valtavirrasta poikkeavien mielipiteiden kanssa, jos esimerkiksi oma toimeentulo ja sosiaalinen asema on turvattu. Kuitenkin esimerkiksi kesä- tai pätkätoita hakeva teologian ylioppilas ei välttämättä ole se kaikista äänekkäin tässä keskustelussa. Jos näistä lähtökohdista onkin vaikeaa lähteä käymään rakentavaa dialogia, niin onko sitä silloin mielekästä tutkia? Tutkimuksen tehtävä

on nimittäin olla lopputulos faktoihin perustuvasta tutkimustyöstä, jonka päämäärä olisi edistää ja antaa parempia eväitä julkiseen keskusteluun. Mietin myös, onko aiheen käsittely jo itsessään niin poleemista, ettei poleemisuus ole enää ajatuksia herättävä mauste vaan tekijä, joka on ajanut keskustelun niin tiiviisti poteroihin, ettei luvassa ole muuta kuin vastakkainasettelua. Onko tätä yhteiskuntaan, uskontoon, perheeseen, henkilökohtaiseen kokemukseen itsestä ja muista sekä erityisesti erilaiseen raamatuntulkintaan perustuvaa keskustelua edes mahdollista käydä dialogina ilman hyökkäys- ja puolustusasetelmia? Lisäksi, koska Homoilta 2010- ohjelman virittämä keskustelu on vain osa nykyistä, usein helposti kärjistyvää uskonnollista ja yhteiskunnallista keskusteluilmapiiriä, mietin onko tulevaisuudenkin yhteiskunnallinen ja uskonnollinen keskustelu korva-merkitty poleemisiin asetteluihin perustuville debateille, vai olisiko meillä tulevana tutkijoina ja yhteiskunnan jäseninä mahdollisuus tehdä jotakin toisin.

Päätän haastatella juttuuni kolmea eri asiantuntijaa. Ensimmäinen lähestymiskulma koskee uskontodialogia, toinen keskustelun yhteiskunnallista muutosta ja kolmas itse viestinnän muutosta. Päädyn haastattelemaan arabian kielen ja islamin tutkimuksen tutkijatohtori **Ilkka Lindstedtiä**, historian yliopistonlehtori **Risto Marjomaata** sekä media -ja viestintätieteiden yliopistonlehtori **Janne Matikaista**.

Kysyn ensimmäiseksi Ilkka Lindstedtiltä näkeekö hän poleemisen, eli tässä yhteydessä ryhmiin jakavan, väittelynhaluisen, kärjistävän keskustelun uhkana, mahdollisuutena vai molempina. Lindstedt katsoo, että poleeminen keskustelu on aina enemmän uhka kuin mahdollisuus.

Kärjistävä tyyli saattaa retorisenä keinona toimia joissain tilanteessa, eritoten, jos sekä puhuja (*kirjoittaja*) että kuulija (*lukija*) tuntevat toisensa tai ottavat keskustelun huumorina. Akateemisessa tutkimuksessa poleeminen tyyli saattaa myös olla joskus perusteltu, jos tarkoitus on oikoa jotain tutkimuksen epäkohtaa. Valitettavan usein polemiikki luo kuitenkin Lindstedtin mukaan vastakkainasetteluja ja viholliskuvia. Tällainen puhe ei oio epäkohtia vaan aikaansaa niitä. Seuraavaksi kysyn, kuinka Lindstedt näkee poleemisen, erityisesti somessa tapahtuvan keskustelun edistävän tai haittaavan uskontodialogin syntyä. Uskonnollisen poleemiikin kohdalla Lindstedt sanoo polemiikin tarkoittavan käytännössä usein toisuskoisten (tai jollain muulla tapaa järjestyvän ”toisten” ryhmän) väheksymistä ja parjaamista. Polemiikki kytkeytyy usein apologiaan, eli oman uskonnon (tai maailmankatsomuksen tms.) kritiikittömään puolustamiseen. Apologeettisessa ja poleemisessä puheessa on usein tyypillistä olettaa jotain ”perustavanlaatuisia” tai ”olemuksellisia” eroja uskonnollisten ryhmien, esimerkiksi kristittyjen ja muslimien, välille. Kristillisessä apologiassa saatetaan ajatella, että oma uskonto on armon ja vapauden uskonto. Samassa väitetään, että islam on tekojen uskonto, jossa armo ei ole keskeisellä sijalla. Tämänkaltaiset essentialistiset näkemykset perustuvat usein oman ja muiden uskonnon yksinkertaistavaan luentaan. Apologeettia ja poleemikkoa ei kiinnosta, että esimerkiksi aiheista teot versus uskonto tai ennaltamääräminen versus vapaa tahto on käytetty sekä kristinuskon ja islamin sisällä monenkirjavaa keskustelua ja debattia, jossa miltei kaikki mahdolliset näkemykset ovat olleet edustettuina. Hän on yksinkertaisesti päättänyt, että hänen oma uskontonsa edustaa kaikkea hyvää ja positiivista.

Kuva: Rosa Grene

Lindstedt jatkaa kertomalla, että 2000-luvun Suomessa eritoten islam-vastaiset mielipiteet ovat valitettavan yleisiä. PewResearch Centerin vuonna 2018 julkaistussa tutkimuksessa *Being Christian in Western Europe* havaittiin, että suomalaisten islam-näkemykset ovat erittäin kielteisiä. Erityisen yleisiä islam-vastaiset mielipiteet olivat niiden suomalaisten keskuudessa, jotka a) olivat kristittyjä ja b) kävivät säännöllisesti kirkossa. Pew’n World’s Muslims -tutkimuksessa vuonna 2013 puolestaan havaittiin, että jyrkempiä näkemyksiä muista uskonnoista oli niillä muslimeilla, jotka rukoilivat säännöllisesti.

Tämänkaltaiset tutkimustulokset ovat Lindstedtistä masentavaa luettavaa. Hän jatkaa, että somessa on toki paljon myös tahoja, sekä henkilöitä että järjestöjä, jotka pyrkivät levittämään positiivista viestiä uskontodialogista ja uskontojen rauhallista rinnakkaiselosta. Myös tätä on Lindstedtin mukaan syytä pitää esillä. Lisäksi Lindstedt mainitsee, että Suomessa on monia uskonnollisia yhteisöjä, jotka ovat aktiivisia uskontojen välisen keskustelun saralla. Tässä yhteydessä on syytä mainita esim. USKOT-foorumi. Kirkkohistorian uskontodialogisista ja poleemisista kiistoista keskustellessamme Lindstedt toteaa, että niistä voi toki oppia jotain, mutta mallia niistä ei kannata ottaa, sillä niissä potentiaalisesti pii-

levä polemiikki on aina syytä tulkit-
ta omassa synnyinkontekstissaan.
Kirkko- ja oppihistorian poleemisia
näkömakuksia ei ole siis pakollista eikä
suotavaa siirtää tähän päivään sellai-
senaan. Lisäksi Lindstedtin mukaan
keskustelussa on tärkeää havaita,
että vaikka pitäisimme jotain kirjaa
tai kirjakokoelmaa (Raamattua, Ko-
raania, Mormonin kirjaa, Rigveda,
Avestaa tai jotain muuta) pyhänä kir-
joituksena tai Jumalan sanana, näillä
teksteillä on myös samalla jokin his-
toriallinen ja kulttuurinen konteksti.

Seuraavana haastattelussa oleva Risto
Marjomaa toteaa heti alkuun tietyn-
laisen poleemisuuden olevan lähtö-
kohtaisesti osa demokraattista hal-
lintomallia. Tyranniassa sitä vastoin
hallitsija voi päättää asioista ensisijas-
sa itse ja oligarkiassa hallitseva eliitti
päättää niistä keskenään. Kuitenkin
edustuksellisessa demokratiassa on
valtaa käyttääkseen ensin tultava va-
lituksi, ja silloin tulee erottua muista
ehdokkaista. Vaalit perustuvat vaih-
toehtojen tarjoamiseen ja poleemi-
suus auttaa nostamaan itsensä näky-
ville. Tämä näkyy hyvin television
vaalikeskusteluissa. Perussuoma-
laiset ja Vihreät alkavat mielellään
esittää toisistaan poleemisia väitteitä,
sillä heidän kiistellessään muut seu-
raavat vierestä ja huomio kiinnittyy
heihin. Vaarana tällaisessa takti-
koinnissa kuitenkin on Marjomaa
mukaan se, että pelkkä retorinen sa-
nailu muuttuu vähitellen todelliseksi
kuiluksi, jota ei voi ylittää. Jos toiset
leimataan epärehellisiksi ja vasten-
mielisiksi, ei heidän kanssaan voida
enää mennä samaan hallitukseen ja
päättöksenteko jähmettyy. Näin on
käynyt Yhdysvalloissa, jossa trum-
pistit aloittivat niin voimakkaan lo-
kakampanjan demokraatteja vastaan,
että nämä vastasivat samalla mitalla,
ja nyt on enää vaikeaa ojentaa kättä,
kun vastapuoli onkin ”maanpetturei-
ta”. Päätökset pitäisi demokratiassa
kuitenkin tehdä yhdessä.

Onko sitten vaarana että poleemi-
suus, esimerkiksi somekeskuste-
luissa, luo demokraattisesta pää-
töksenteosta vääränlaisen kuvan?
Marjomaa mukaan näin käy läh-
tökohtaisesti, sillä poleemisuuden
rakenteeseen kuuluu liioittelu. Jotta
vastapuolen panettelu olisi tehokas-
ta ja vakuuttavaa, täytyy tehdä selvä
jakolinja itse edustamansa hyvän ja
toisen edustaman pahan välillä. Toi-
sen näkökantaa solvataan moraalin
ja ihmiskunnan vastaisiksi, sillä täl-
löin oma näkökanta kääntäen ko-
rostuu moraaliseksi ja ihmiskunnan
hyväksi. Koska esimerkiksi terroris-
tit ovat pahoja, heidän vastustajansa
ovat hyviä. Pahan vastainen taistelu
herättää paljon vahvempia tunteita
kuin pelkkä jossittelu eri näkökan-
tojen käytännön eroista.

Tästä pääsen luontevasti seuraa-
vaan kysymykseen poleemisuuden
mahdollisista vaikutuksista poli-
tiikanteon muutoksiin. Historial-
lisella länsimaisen demokratian
aikajanalla Marjomaa mainitsee ää-
nioikeusrajan laajentumisen ja mas-
salehdistön yleistymisen 1800-lu-
vun lopulla, joka muutti poliittista
kulttuuria niissä maissa, joita tämä
koski. Vanhat politiikan veteraanit
kauhistelivat, että ennen vanhaan
politiikkaa tehtiin klubeilla ja kabi-
neteissa poissa kansan silmissä, ja
silloin voitiin rationaalisesti pohtia
kaikkia vaihtoehtoja. Uudessa mal-
lissa oli sen sijaan pakko esittää oma
kanta parhaassa mahdollisessa va-
lossa ja tuomita muiden, jotta saisi
kansan tuen. Kompromissien teon
pelättiin muuttuvan mahdottomak-
si, mistä seuraisi yleinen poliittinen
halvaantuminen. Jossain määrin
näin tapahtuikin maailmansotien
välisenä aikana, jolloin yhteistyö-
kyvyttömät parlamentit Italiassa,
Saksassa ja muualla menettivät val-
tansa yksinvaltaisesti hallitseville
diktaattoreille. Kylmän sodan ai-

kana pelättiin toista osapuolta niin
paljon, että yhteiselo onnistui jäl-
leen, mutta Neuvostoliiton hajottua
ei enää Marjomaa mukaan ole ollut
samanlaista yhteistä vihollista, jota
vastaan yhdistää voimansa. Niinpä
poliittisten ristiriitojen korostami-
nen on jälleen kasvanut, mistä Do-
nald Trump ja vaikkapa Brexit ovat
esimerkkejä. Molempien politiikassa
poleemisuus näyttää olleen itse pää-
määrää tärkeämpää. Kunhan valta
on saatu, niin sitten voidaan päät-
tää, mitä sillä tehdään. Kuitenkin
jos valtataistelu johtaa sellaiseen ha-
jaannukseen kuin Yhdysvalloissa ja
Britanniassa tapahtui, on voittajien-
kaan enää vaikeaa hallita. Poliittinen
konsensus on Marjomaa mukaan
edelleen kompromissien taidetta,
kun halutaan tehdä kestävä poli-
tiikkaa. Poliitiikanteon historialliset
lainalaisuudet ovat siis samoja myös
nykyään: jos halutaan tehdä kestä-
vää politiikkaa, on löydettävä paras
mahdollinen yhteisratkaisu.

Koska kuitenkin sosiaalinen media
vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen,
kysyn lopuksi mikä on Marjomaa
muuttunut mielipiteenmuodostuk-
sessa sen myötä. Marjomaa vastaa,
että 1800-luvulla alkaneesta ratio-
naalisuuden ylistyksestä on siirrytty
sosiaalisen median myötä enemmän
tunteenomaiseen tulkintaan. Siinä
missä aiemmin mielipiteet syntyivät
ihmisten ryhmittäessä jonkin tie-
tyn tieteellisen tai poliittisen ajatus-
suunnan taakse ja omaksuivat sen
omakseen, on nyt yleistynyt ajatus
oman tulkinnan tekemisestä. Täl-
löin tulkinta rakentuu helposti toi-
veajattelun varaan. Todellisuudesta
etsitään tukea sille, miten haluaisi
maailman olevan, eikä miten se on.
Ihmisten rationaalisessa ajattelussa
näyttää olevan sellainen perustavan-
laatuinen virhe, että etsimme vas-
tauksia, jotka luovat meille turval-
lisuuden tunnetta. Todellisuudella
on funktionaalinen merkitys, eli sen

pitää hyödyttää meitä jotenkin. Ryhmiin jakautumisen osalta Marjomaa toteaa että ryhmäytyminen eri mielipiteiden taakse kaipaa itsessään polemiikkaa luodakseen oman tilansa. Ihmisten jakautuessa eri leireihin he etsivät tukea keskinäiselle yhteydelleen ulkopuolisista vihollisista. Pitkälle vietyinä maailmantapahtumat ovat puolestaan loistava lähde kaikenlaisille salaliittoteorioille.

Entä mikä on poleemisuuden viestinnällinen rooli nykyisessä, erityisesti sosiaaliseen mediaan painottuvassa keskustelussa? Janne Matikaisen mukaan poleemisuus keskustelussa voi olla monenlaisen keskustelun piirre, mutta verkossa se usein johtaa väittelyyn, ja vieläpä huonotasoiseen väittelyyn. Tämän vastakohta on vuoropuhelu eli dialogi, jossa rakentavasti pohditaan ja ajatellaan yhdessä. Dialogi voi olla kriittistäkin, mutta kritiikki ei kohdistu ajatusten esittäjään, vaan perusteluihin. Matikaisen mukaan usein juuri ryhmien muodostumisen kautta vastakkainasettelu kasvaa. Itse ryhmät ovat usein jo valmiiksi olemassa. Tällöin kunkin ryhmät keskustelijat identifioituvat omaan ryhmäänsä eli he rakentavat omaa ja ryhmänsä identiteettiä puolustamalla oman ryhmän näkemyksiä ja hyökkäämällä toista vastaan, jolloin itse aihe onkin toissijainen.

Missä kohtaa poleemista keskustelua sitten seuraa varsinainen keskustelun henkilöityminen? Matikaisen mukaan sosiaalinen media osaltaan tuottaa henkilöitymistä, koska se on hyvin henkilökeskeinen jokaisen esiintyessä omalla profilillaan. Sen lisäksi politiikka ja koko kulttuuri, media mukaan lukien, on yksilöllistynyt ja henkilöitynyt. Matikainen muistuttaa, että vaikka ihmisillä on aina ollut omia mielipiteitään, suuntaus niiden esittämisessä on kohdistunut henkilökeskeisyyteen. Politi-

kassa tämä näkyy niin, että puolueet eivät ole enää niin tärkeitä, vaan henkilöt. Sosiaalisen median kohdalla tämän kehityksen seurauksia on vaikeaa ennustaa sillä kokemusta aiemmasta ei-henkilökeskeisestä kulttuurista ei ole. Poleemisuuden riski on, että keskustelu menee väittelyksi ja haukkumiseksi, eikä johda mihinkään hyvään. Parhaimmillaan poleemisuus voi olla mieltä avartavaa väittelyä, mutta somessa näin harvemmin näyttäisi käyvän. Jokaisen keskustelijan olisi muistettava oma vastuu keskustelijana. Käytännössä poleemisuus kuitenkin vie monet keskustelijat mukanaan, eikä mitään hyvän keskustelun pelisääntöjä noudateta.

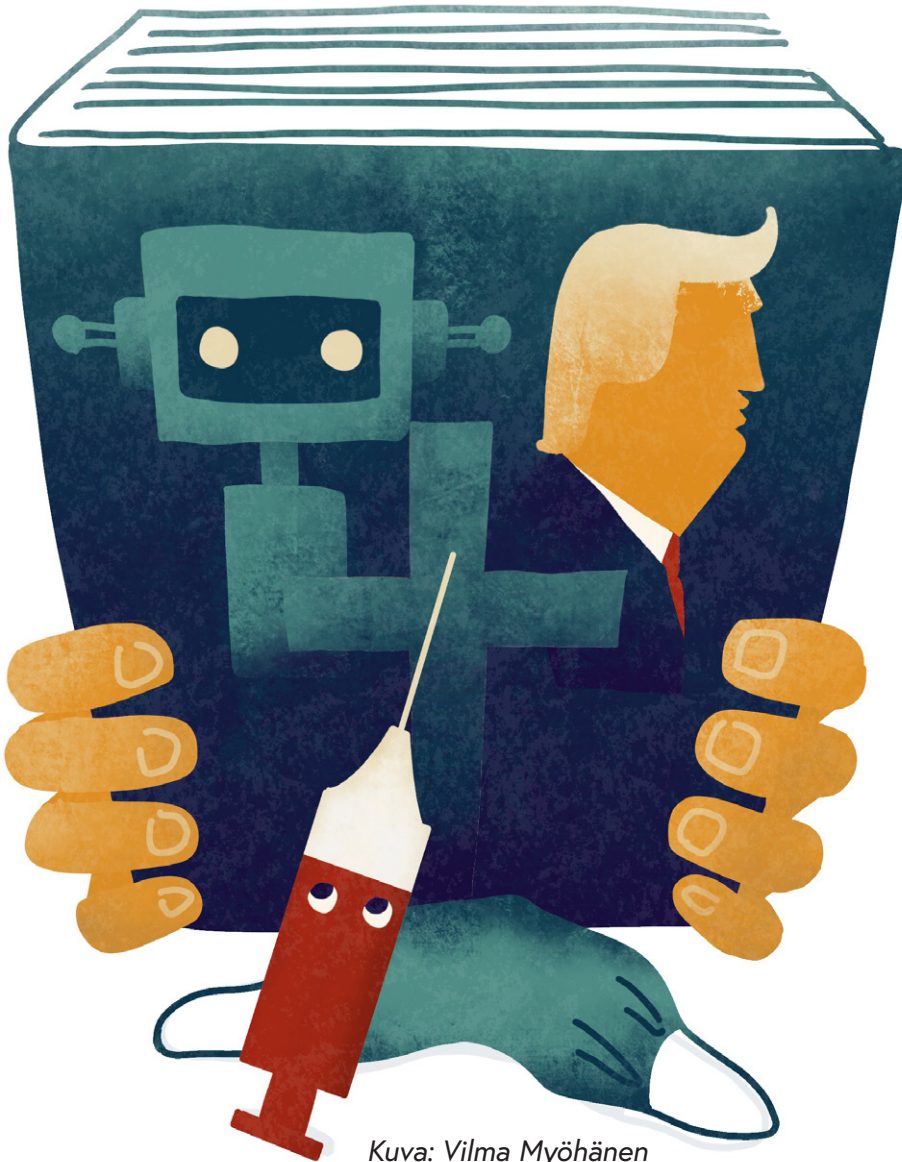
Kuitenkin, ajatellessamme sosiaalista mediaa on kysymys tietynlaisen todellisuuden rakentamisesta. Matikaisen mukaan ihmisten puhe, kuvaukset tapahtumista ja aika usein myös kuvaukset faktoista ovat osa sosiaalista konstruktia eli yhteisen todellisuuden rakentumista. Tämä on ollut olennainen piirre ihmisten keskustelussa niin kauan kuin olemme käyttäneet symbolista kieltä. Matikaisen mukaan todellisuuden yhteinen rakentaminen puheen avulla on inhimillistä ja universaalista, vaikka tämä piirre voikin olla omiaan hankaloittamaan keskustelua, kun eri ryhmiä ja eri ryhmien sosiaalisia jäsenyyksiä on monia.

Entä jos poleemisuuden myötä faktan korvaa lopulta kokemus faktasta? Esimerkiksi Homoilta 2010-lähetys oli luonteeltaan debattiohjelma. Debatin tarkoitus on nostaa esiin mahdollisimman erilaisia näkökulmia. Keskustelun ytimeksi muotoutui kysymys siitä, pitäisikö samaa sukupuolta olevien pariin saada avioitua keskenään. Debatti ei ole yhtä kuin uutinen, jossa asiasta pyritään antamaan keskeinen tieto puolueettomasti. Lisäksi sosiaalisessa mediassa

käydyn keskustelun myötä on olemassa niin sanottu vaihtoehtoisten faktojen riski, eli kaikki sosiaalisessa mediassa esiintyvä fakta ei perustu puolueettomaan tutkimukseen ja uutisointiin. Onko vaarana, että debatin ja uutisen välinen raja hämärtyy? Matikaisen mukaan on olemassa riski faktojen ja kokemusten sekoittumisesta. Tämä ei ole uusi ilmiö, mutta Matikainen esittää varovaisen arvion sen yleistymisestä, kun katsotaan viimeaikaista maailmanpolitiikkaa. Erityisesti Trump on ollut tässä aktiivinen, mutta jo Reagan aikanaan sanoi ”facts are stupid things”. Tämä ilmiö valuu Matikaisen mukaan myös Suomeen, ja kun kansakunnan johtajat näyttävät esimerkkiä faktojen sekoittamisessa, niin ilmiö yleistyy myös koko kansan keskuudessa. On muistettava, ettei koskaan ole ollut täydellistä faktojen aikakautta, ehkä tiedettä arvostettiin joskus enemmän, mutta arvostus on Suomessa edelleen hyvin korkealla.

Mutta voimmeko me hyvin? Onko poleeminen seikkailumme, erityisesti sosiaalisen median kanavissa meille hyväksi? Tai jos onkin, mikä siinä on meille hyväksi? Palatessamme poleemisen keskustelun alkumääritelmään tämän jutun alussa huomaamme, että sen tarkoitus, sanottakoon vaikka poleeminen intentio, on herättää ajatuksia. Voidaan siis sanoa, että sen luonteeseen ei kuulu toimia suorana viestinvienä ajatuksista, jotka on mahdollista vain joko täysin hyväksyä tai olla hyväksymättä. Jos keskustelun asetelmat olisivat näin voimakkaasti yksinkertaistetut olisi lopullisella dialogilla hyvin vähän annettavaa. Dialogin käyminen on kuitenkin edelleen akateemisen tutkimuksen teon sekä yhteiskunnallisen osallistumisen keskeinen kulmakivi.

VUOSAAREN ARVOLATAUTUNUT SEURAKUNTA?

Kuva: Vilma Myöhänen

Olen seurannut kiinnostuneena Kirkko ja kaupunki -lehdessä uutisointia kohua Vuosaaren seurakunnan yhteistyöstä TV7-kanavan kanssa. Kaikki sai alkunsa, kun helmikuussa Kirkko ja kaupunki -lehdessä ilmestyi **Jorma Honkasen** mielipidekirjoitus, jossa kyseenalaistettiin Vuosaaren seurakunnan yhteistyö TV7:n kanssa. TV7 tunnustautuu olevansa suomalainen, yhteiskristillinen per-

hekanava, jonka tarkoituksena on viedä evankeliumi jokaiseen kotiin. TV7:n ohjelmasisältö on vaihtelevaa ja sisältöön on kuulunut monia erilaisia käsityksiä ihmisestä, hyvästä elämästä ja synnistä. Ohjelmissa on kerrottu muun muassa koronarokotteesta olevan ihmiseen laitettava mikrosiru sekä saarnattu oikean kristityn kannattavan **Donald Trumpia**. Oikea kristitty ei kanavan mukaan

kuulu myöskään seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin.

Vuosaaren seurakunnan kirkkohera **Jussi Mäkelä** vastasi Honkasen mielipidekirjoitukseen samassa lehdessä. Mäkelän mukaan Honkasen mielipidekirjoitus antaa liian kapean kuvan TV7:n ohjelmasisällöstä ja muistuttaa TV7:n olevan yhteiskristillinen kanava, joten eri painotukset näkyvät kanavan ohjelmisisällössä. Mäkelän mukaan Honkasen logiikalla kirkon tulisi lopettaa yhteistyö myös Ylen kanssa, sillä Ylen sisällössä on ateismia levittäviä ohjelmia, jotka ovat selkeässä ristiriidassa kirkon virallisen opetuksen kanssa.

Jo seuraavana päivänä Vuosaaren seurakuntaneuvoston jäsenet **Matleena Järviö**, **Pauli Löija** ja **Rebekka Nikula** vastasivat niin Honkaselle kuin Mäkelällekin omalla mielipidekirjoituksellaan. Nämä kolme neuvoston jäsentä olivat alusta lähtien vastustaneet yhteistyötä TV7:n kanssa. Heidän mukaansa seurakuntaneuvosto ohitettiin päätöksenteossa yhteistyöhön liittyen. Vuoden 2020 kevään ja kesän aikana Vuosaaren seurakunta oli maksanut TV7:lle lähes 30 000 euroa jumalanpalvelusten lähettämisestä, ja heidän mielestään rahat olisi voitu ohjata mieluummin Vuosaaren seurakunnan omaan teknilliseen ja viestinnälliseen osaamiseen.

Kirkko ja kaupunki julkaisi tilanteesta artikkelin 16.3.2021, kun seurakuntaneuvoston jäsenet Matleena Järviö ja Rebekka Nikula jättivät

TV7:n perustaja ja toimitusjohtaja Martti Ojares sai Rodney Howard-Brownen kautta profetian kristillisen tv-kanavan perustamisesta vuonna 2003. Howard-Browne pidätettiin viime vuonna covid-rajoitusten rikkomisesta. Kuva: TV7

eroanomuksensa seurakuntaneuvoston jäsenyydestä. Neuvoston jäsenet toivat eroanomuksessaan ilmi pitkään jatkuneet hallinnolliset ongelmat, joista kohu TV7:n kanssa oli vain jäävuoren huippu. Järviön ja Nikulan kritiikki kohdistui erityisesti kirkkoherra Jussi Mäkelään, Helsingin piispa **Teemu Laajasaloon** ja tuomiokapituliin, jotka heidän kokemuksellaan olivat jättäneet neuvoston jäsenet yksin vaikeassa tilanteessa.

Jäin tämän kohun jälkeen miettimään, ovatko TV7:n ohjelmien esimerkkisisällöt ristiriidassa kirkon arvojen kanssa ja jos ovat, niin millä

tavoin. Lähdin tutkimaan ensimmäiseksi TV7:n väitettyä rokotevastaisuutta. Onko kirkko rokotevastainen ja mikä on kirkon kanta tieteeseen? Löysinkin vuodelta 2019 piispojen puheenvuoron nimeltään Tieteiden lahja. Tieteiden lahjassa selvitetään tieteiden arvoa ja paikkaa luomakunnassa. Tästä oli hyvä aloittaa, sillä tieteiden lahja selvitti evankelis-luterilaisen kirkon suhdetta tieteeseen. Piispat tuovatkin esille tieteiden lahjassa, että he ovat vakuuttuneita siitä, että tiedettä ja tutkijoita tarvitaan ratkaisemaan isoja asioita, kuten ilmastonmuutoksen haasteita sekä erilaisia sairauksia. Sairaus on myös koronavirus,

joten tieteiden lahjaa lukemalla vaikuttaisi siltä, että kirkkoa ei voida pitää rokotevastaisena. Samalla kannalla vaikuttaisi olevan myös Vuosaaren seurakunnan kirkkoherra Jussi Mäkelä tuodessaan esille TV7:n toisen ohjelman, jossa lääkäri **Pekka Reinikainen** oli opettanut rokotteen olevan välttämätön koronaviruksen kukistamiseen. Reinikaisen mukaan rokote olisi myös täysin vaaraton.

Entä sitten seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöt kirkossa? Voiko oikea kristitty kuulua seksuaali- tai sukupuoli-vähemmistöön ja olla silti ihan yhtä hyväksytty kirkon sisällä? Tein viime keväänä kandidutkielmani

aiheesta piispojen suhtautuminen homoseksuaaleihin vuonna 2016. Tutkielmassa selvitin piispainkokouksen selontekoa avioliittolain johdosta ja siihen liittyviä käsityksiä homoseksuaalisuudesta. Selonteossa piispat tunnustivat homoseksuaalien olemassaolon ja kunnioittivat sitä lähimmäisenrakauden periaatetta hyödyntäen. Piispat tunnustivat homoseksuaalien jakamattoman ihmisarvon ja tuomitsivat kaikenlaisen syrjinnän ja tuomitsevan käytöksen homoseksuaaleja kohtaan seurakunnissa.

Otin itse selvää, millaista sisältöä homoseksuaaleihin liittyen TV7:lta löytyy. Katsoin *Eliinan eväät* -nimisen ohjelman yhden jakson. Jakson teemanä oli ”Seksi on Jumalan lahja miehelle ja vaimolle”. Eliina tuo jaksossa esille, ettei usko kenenkään syntyvän lesboksi tai homoksi, vaan miehiksi ja naisiksi, jotka Jumala on tarkoittanut toisilleen kumppaneiksi. Eliinan mukaan hän ymmärtää, jos on seksuaalisesti käytetty hyväksi lapsena tai nuorena ja siksi samaa sukupuolta oleva ihminen tuntuu turvallisemmalta, kuin hyväksikäyttäjän sukupuoli. Eliinan mukaan homoutta ei ole olemassa, vaan homous on aina reaktio johonkin muuhun. Tässä olen Eliinan kanssa täysin eri mieltä. Seksuaalisuus on erottamaton osa ihmistä, johon ihminen ei pysty omalla valinnalla tai kokemuksella vaikuttamaan. Homous ei siis ole vain traumaperäinen ”häiriö” ihmisessä, vaan olennainen osa identiteettiä ja sen muodostumista. Kukaan ei valitse seksuaalisuuttaan jostakin ennalta määrittelystä katalogista. Jonkin tietyn seksuaalisuuden määrittäminen synniksi tekee seksuaalivähemmistöön kuuluvasta ihmisestä vähemmän arvokkaan kuin heterosta. Kuitenkin jokainen ihminen on ihan yhtä arvokas seksuaalisuuteen tai sukupuoleen katsomatta. Seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen oikeudet ovat ihmisioikeuksia.

Jos piispat ovat kerran selonteossaan vuonna 2016 tuominneet syrjinnän ja tuomitsevan käytöksen homoseksuaaleja kohtaan seurakunnissa, mikä sitten lasketaan seurakunnaksi? Jos Vuosaaren seurakunta tekee yhteistyötä TV7:n kanssa, toimiiko TV7 myös osana seurakuntayhteisöä? Vai onko turvallinen seurakuntayhteisö vain Vuosaaren seurakunta ja Vuosaaren seurakunnan lähetykset TV7 -kanavalla? Eli ongelmaksikin tässä muodostuu se, miten määrittelemme seurakunnan.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on arvolatautunut instituutio. Kirkon toiminta on välttämättömästi arvolatautunutta toimintaa ja jokainen yhteistyö on arvolatautunutta yhteistyötä. Tulisiko kirkon yhteistöiden päätöksenteossa ottaa huomioon yhteistyökumppanin arvomaailma? Vai voiko yhteistyön TV7:n kanssa laittaa vain ekumenian piikkiin? Tulisiko kirkon ottaa vastuu yhteistyökumppanistaan, joka levittää ohjelmissaan disinformaatiota ja rokotevastaisuutta? Ottaako Vuosaaren seurakunta vastuuta siitä, että TV7 yhteistyökumppanina leimaa homouden synniksi? Ottaako ylipäätään kirkko institutionaalisuutta tästä, vai jääkö TV7:n kohu vain ja ainoastaan tahraksi Vuosaaren seurakunnan historiaan, josta ei enää puhuta?

Vuosaaren seurakunnan yhteistyö kohu aiheuttaa paljon vastaamattomia kysymyksiä, jotka liittyvät arvojen lisäksi myös ihmisten terveyteen ja ihmisoikeuksiin. Voidaanko olettaa, että saamme joskus näihin kysymyksiin vastauksia? Vaikea sanoa. Varmaa kuitenkin on se, että selkeästi Vuosaaren seurakunta laittoi evankeliumin julistamisen ihmisten terveyden ja ihmisoikeuksien edelle.

Lähteet ja viitteet:

Heinonen, Eliina (2010). Seksi on Jumalan lahja miehelle ja vaimolle. TV7. https://www.tv7.fi/arkki/eliinan-evaet/seksi-on-jumalan-lahja-miehelle-ja-vaimolle_pl2560/ (Viitattu 6.4.2021)

Honkanen, Jorma (2021). Mielipide: Seurakunnat ja TV7 eivät sovi yhteen 1.2.2021. Kirkko ja kaupunki. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/mielipide-seurakunnat-ja-tv7-eivat-sovi-yhteen#4bb0929a> (Viitattu 6.4.2021)

Järviö, Matleena; Löijä, Pauli ja Rebekka Nikula (2021). Mielipide: Seurakunnan luottamushenkilöinä emme hyväksy yhteistyötä TV7:n kanssa 2.2.2021. Kirkko ja kaupunki. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/mielipide-seurakunnan-luottamushenkiloina-emme-hyvaksy-yhteistyota-tv7-n-kanssa#4bb0929a> (Viitattu 6.4.2021)

Kylätasku, Taneli (2021). Tulehtunut tilanne kirkkoherran kanssa ja seurakuntaneuvostossa johti kahden luottamushenkilön eroon Vuosaaren seurakunnassa 16.3.2021. Kirkko ja kaupunki. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/tulehtunut-tilanne-kirkkoherran-kanssa-johti-kahden-luottamushenkilon-eroon-vuosaaren-seurakunnassa#4bb0929a> (Viitattu 6.4.2021)

Mäkelä, Jussi (2021). Kirkkoherra Jussi Mäkelä vastaa: Jatkamme yhteistyötä TV7:n kanssa 1.2.2021. Kirkko ja kaupunki. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/mielipide-seurakunnat-ja-tv7-eivat-sovi-yhteen#4bb0929a> (Viitattu 6.4.2021)

Tieteiden lahja. Piispojen puheenvuoro tieteiden arvosta ja tehtävästä luomakunnassa (2019). <https://evl.fi/documents/1327140/59134327/tieteiden-lahja.-piispojen-puheenvuoro-tieteiden-arvosta-ja-tehtavasta-jumalan-luomakunnassa.pdf> (Viitattu 6.4.2021)

Tuominen, Josefiina (2020). Evankelis-luterilaisen kirkon piispojen suhtautuminen homoseksuaaleihin vuonna 2016. Kandidaatintutkielma.

1 Honkanen 2021. 2 Mäkelä 2021. 3 Järviö, Löijä ja Nikula 2021. 4 Kylätasku 2021. 5 Tieteiden lahja 2019, 44. 6 Tuominen 2021, 15. 7 Heinonen 2010.

Pappi, joka ei usko. Sama kuin poliisi pysäyttäisi sinut ylinopeudesta:

"Tässä on tämä sakko, mutta ette rikoneet lakia"

"Ai?"

"Ei ole mitään lakia."

"Okei, thanks. No. Tällä ei varmaan sitten tee mitään."

"En tiedä. Ei varmaan. Ehkä, jos teistä tuntuu siltä. Muistakaa ajatella."

Tai kuin lääkäri, joka vilkaisee tuleh-
tuneeseen kurkkuusi:

*"Jahas. Angiina. Määrään teille an-
tibiootteja, jos sellaisia nyt sattuu
olemaan, tarkoitan, olemassa."*

Tai kuin biologian opettaja osoittaisi
karttakepillä valkokangasta, sanoen:

*"Tämä on näätä. En tosin usko, että
näätiä on olemassa. Mutta tässä se
on, näätä."*

Ehkä opettaja salaa epäuskonsa?
Kuinka tyhminä nuoria oikein pide-
tään? Etteikö joukko 14-15-vuotiai-
ta huomaisi opettajan valehtelevan,
jopa viikon ajan mukavalla kesälei-
rillä. Tai joka sunnuntai.

Ehkä kristinuskon Jumalaa ei voida
verrata näätään, onhan näätiä sen-
tään nähty luonnossa vuosisadat (vai
tuhannet?), eihän Jumalaa ole nähty.
Jumala on siellä jossain korvien tai
kirjojen välissä tai pilven hattaralla,
tuntuu olevan teologisen keskustelun
hyväntahtoinen yleissävy. Eikä siinä
mitään, saahan niin akateemisesti
keskustella, että Jumala on voimaton,
kuollut käsite uskonto-nimisen ilmi-
ön sisällä. Ettei Jumala näe eikä var-
sinkaan kuule, ei luo eikä pelasta ke-
tään, miten yliopiston tutkima käsite
sellaista menisi tekemään. Mitä siitä.

ROSA GRENE

PAPPI, JOKA EI USKO

Ei niin mitään, ellei keskustella Suo-
men yleisimmän uskonnon opet-
tajista ja opetuksesta, uskonnosta,
missä vapaasti yhteisön muodostavat
jäsenet kutsuvat ja vihkivät opetta-
jakseen henkilön, joka paitsi tuntee
opetuksensa kohteen, myös usko-
sen olemassaoloon, ja ymmärtää eri-
tyisen hyvin uskonsa sisällön.

Miksei imaami opeta synagogas-
sa? Miksei agnostikko moskeijassa?
Koska kaikille osapuolille on selvää,
mitä näissä eri "uskonto-ilmiöiden
viitekehyksissä reflektoidaan".
Esimerkiksi luterilaisessa kirkos-
sa annetaan tunnustuksellisesta
opetusta siitä, että ihminen ei ole
nähty Isää, Jumalaa kasvoista kas-
voihin, mutta Jumalan, Kristuksen,
ihminen on nähty, kuollut, jopa
koskenut, omin käsin naulannut

tämän raajoja puupölkkyihin. Näin
siis tunnustuksellisessa Uudessa
Testamentissa.

Miksei bodhisattvojen uskosta ja
opetuksesta ei ole tällaista keskuste-
lua? Missä ovat leipä-bodhisattvat?
Ehkä käsite on vieras, koska bodhi-
sattvat eivät kouluttaudu teologisen
tiedekunnan kirkollisella linjalla, ei-
vät nosta papin, eivätkä edes kesäte-
ologin vaatimatonta palkkaa.

Suurin kysymykseni on silti *miksi*.
Miksi ryhtyä papiksi uskomatta.
Mielletäänkö pappeus joksikin psy-
kologin ja seremonia-mestarin fuu-
sioksi, iloisesti latelemassa valmiiksi
kirjoitettuja (epä)totuuksia eri tilai-
suuksissa, että ihmiset voisivat ikään
kuin harrastaa uskontoa, ihailla
kirkkotaidetta, kuunnella kaunis-

Kuvat: Rosa Grene

ta musiikkia ja kauniita puheita, henkistä tai herkistystä silloin tällöin. Epäilemättä myös luterilainen kirkko tarjoaa jäsenilleen eri tapoja toteuttaa uskoa, teologi sanoisi, tätä elettyä uskonnollisuutta. Siis uskoa, jonka ydin ei kuitenkaan ole perhekerhot ja lumihuutaleiden askartelu.

Usko koskee luterilaisuudessa ehdottomia totuuksia elämästä, kuolemasta ja iankaikkisesta.

Näiden totuuksien vaaliminen ei toki poissulje leppoosaa origamien taittelua seurakunnissa.

Tällainen vastakkainasettelu on itseasiassa täysin turha, jos tietää, mitä kyseisessä uskonnossa opetaan, mikä on tärkeää, mitkä ovat mahdolliset sakramentit ja miksi juuri ne ovat ensisijaisia.

"Haluan vain tietää: uskotteko te itse Jumalaan vai ette?"

"Minä uskon Venäjään, sen ortodoksiaan... Minä uskon Kristuksen ruumiiseen.. Minä uskon, että uusi tuleminen tapahtuu Venäjällä...Minä uskon.." Shatov änkytti kiihkoissaan.

"Entä Jumalaan? Jumalaan?"

"Minä.. tulen uskomaan Jumalaan."

Dostojevski, Riivaajat 1871

Ongelma ei ole siis ei-uskovaisen palkallinen työskentely uskovaisten yhteisössä. Ongelma on siinä, että ei-uskovainen ottaisi vastuulleen koko uskonnollisen yhteisön tunnustuksellisen uskon tunnustuksellisen opetuksen (miksi ihmeessä ottaisi?).

Ongelma on siinä, että ihminen, joka ei usko, valehtelee pappisvihkimyksessään suoraan ja tietoisesti, ei vain seurakunnalle, vaan Jumalalle. Eikö tämä polvillaan valehtelu Pyhälle Kolminaisuudelle ole aika dramaattista, aika väärin, jopa ulkopuolisen silmissä? Entä kristitylle, tämän uskonto-käsitteen uskovaiselle, eikö se ole pyhäinhäväistys? Mitä epäselvää tässä pitäisi olla evankelis-luterilaisen kirkon sisällä? Tietenkin kristinuskon oppeja opettava pappi uskoo hyvään, kolmiyhteiseen Jumalaan. Tietenkin opetus on silloin tunnustuksellista, tietenkin Jeesus on silloin tie, totuus ja elämä, eikä mikään abstrakti "projektio ihmisen kärsimyksestä". Entä jos pappi lakkaa uskomasta? Kokonaan? Jos poliisi lakkaa noudattamasta lakia, hän vaihtaa alaa.

4 § Pappislupaus ja pappeuskirja

Pappisvirkaan vihittävä antaa vihittäessä seuraavan lupauksen: Minä N.N. lupaan kaikkivaltiaan ja kaikitietävän Jumalan edessä, että toimittaessani pappisvirkaa, jonka olen valmis ottamaan vastaan, tahdon pysyä Jumalan pyhässä sanassa ja siihen perustuvassa evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksessa. En julkisesti julista tai levitä enkä salaisesti edistä tai suosi sitä vastaan sotivia oppeja. Tahdon myös oikein julistaa Jumalan sanaa ja jakaa pyhiä sakramentteja Kristuksen asetuksen mukaan. Tahdon noudattaa kirkon lakia ja järjestystä sekä palvella alttiisti seurakuntaa ja sanankuulijoita. Kaikkea tätä tahdon noudattaa niin, että voin vastata siitä Jumalan ja ihmisten edessä. Tähän Jumala minua auttakoon. Pappisvirkaan vihitylle annetaan vihkiäjän allekirjoittama pappeuskirja todistukseksi siitä, että hänet on kutsuttu ja vihitty pappisvirkaan.

Kirkkojärjestys (2018)

SAMA VIRKA, SAMA VERKA?

Hilka Olkinuora ja Vilppu Huomo

Uudet tuulet puhaltavat pappien pukeutumisessa. Moni pappi valitsee nykyään kaftaanin ja Valonsäteen sijaan juhlapuvukseen papintakin.

Papin pukeutuminen on hyvin säädeltyä – vielä nykyäänkin 2020-luvulla. Piispaainkokouksen antamat papin pukeutumisohjeet määrittelevät papin pukeutumisen kolme tasoa: juhlapuvun, tumman puvun ja arkipuvun, sekä sen, että jumalanpalveluksessa tulee käyttää aina jompaa kumpaa kahdesta ensimmäisestä yhdessä liturgisen vaatetuksen kanssa.

Muut pukeutumisohjeet ovat kutakuinkin samat miesten ja naisten suhteen, mutta juhlapukeutumisen ohjeet eroavat merkittävästi naisten ja miesten kohdalla. Miesten tulee ohjeiden mukaan pukeutua kaftaaniin, suomalaisittain perinteiseen papinpukuun, johon kuuluu mustan takin lisäksi mustat housut ja valkoiset liperit. Naisten juhlapuku on taas ollut vuodesta 2010 Valonsäde-puku (suunnittelija Kirsimari Kärkkäinen), johon kuuluu papinjakku, jossa on valkoinen säde, risti kiinnitettynä jakussa sille varattuun paikkaan sekä polvipituinen tai pitkä hame tai housut. Miesten ja naisten juhlapukeutusta yhdistää valkoinen papinpaita

ja mustat kengät ja mustat sukat. Ennen Valonsädetä naisten juhla-asu oli niin sanottu Vuokko-puku (suunnittelija Vuokko Nurmesniemi) vuodesta 1987 alkaen.

Monilla pappisnaisilla oli suuria odotuksia uuden papinpuvun suhteen. Olihan Vuokko-asu nunnamainen – vain nunnahuivi puuttui – ja henki 80-luvun muotia. Pappisnaiset kaipasivat asua, joka näyttäisi papinpuvulta ja liittyisi kirkolliseen traditioon. Moni uumoili, että asu olisi kaftaani tyköistuvammalla leikkauksella. Uutta asua oli valmisteltu huolella pitkän aikaa, perustettu työryhmä, kuten kirkossa on tapana, ja

Jussi Junni, kuva: Volkan Akin

lisäksi puvun suunnittelusta järjestettiin kilpailu. Kuitenkin vuonna 2010 kun Valonsäde julkaistiin, se tuotti pettymyksen monille papeille ja papiksi aikoville. Naisille suunniteltu puku näytti perinteisen papinpuvun sijaan lentoemännän asun ja futuristisen Star Trek -puvun sekoukselta.

Samaan aikaan monet miehet kaipaivat omalta juhlapuvultaan traditionaalisempaa ja ekumeenisempaa

ulottuvuutta – olihan kaftaanikin verrattain uusi tulokas kirkon pitkässä historiassa. Lisäksi moni pohdi, miten vielä tällä vuosituhannella miesten ja naisten pukeutumiselle voi olla erilaiset ohjeet? Entä ne papit, jotka eivät koe kuuluvansa kumpaankaan sukupuoleen, miten heidän tulisi pukeutua? Kirkossamme on yksi pappeus, eikä siis olisi syytä olla myös yksi papinasu, joka olisi kaikille sukupuolille?

Heräsi kysymys, eikö olisi mahdollista suunnitella pukua, joka olisi perinteinen, kaikille samanlainen sekä ekumeenisesti tunnistettava papin asu. Vuonna 2016 ryhmä pappeja ryhtyi tuumasta toimeen ja syntyi papintakki, joka vastaa sekä juhlapuvun että tumman puvun vaatimuksia. Papintakkia valmistamaan perustettiin osuuskunta Pyhävaate.

Papintakin käyttö on pikkuhiljaa levinnyt ja sitä on nähty sekä miesten että naisten päällä monenlaisissa kirkollisissa tilaisuuksissa. Vaikuttaa siltä, että piispat eivät ole muuttamassa pappien pukeutumisen säädöksiä, mutta silti ruohonjuuritasolta nouseva muutos hyväksytään hiljaisesti. Papintakin käyttö yleistyy myös pappisvihkimyksissä ja keväällä 2021 nähdään ainakin kahdessa hiippakunnassa vihittäviä, joilla on yllään papintakki.

Seuraavaksi neljä pappia kertoo tietään papintakin käyttäjäksi.

Jussi Junni, toiminnanjohtaja, Pappisliitto:

Ostin ensimmäisen sutaanini postimyyntinä briteistä, kun minut vihittiin papiksi vuonna 2007. Käytin sitä paastonaikana ja leirijumalanpalveluksissa. Sutaanin laatu oli tosin heikko, kangas ohutta ja hioitavaa eikä se oikein kunnolla istunut. Hauskin siihen liittyvä muisto liittyi siihen, kun toimitin vanhan ajan messua Karunan kirkossa seurasaressa sutaanissa ilman albaa ja joku vanhempi rouva oli käynyt kysymässä kanttorilta ”onko tuo pappi lestadiolainen” (en kuulu mihinkään herätysliikkeeseen). Pyhävaatteen papintakin halusin heti, kun sellaisen sai. Sen materiaali on korkeatasoista ja puku istuu hyvin. Ompelija teki minulle vielä samanlaisen leveän vyönkin, jollainen aikaisemmassa sutaanissani oli.

Hilkka Olkinuora, tietokirjailija, toimittaja:

Confiteor: Olen toinen niistä pappisnaisista, joka viihtyi vuokossa. Koska olin valmistuessani jo viisisäkymmenissä, käytin sitä aina kun vain. Vuokko rispaantui heavy userin yllä. Oli ostettava uusi työhaalari. Valonsädet en hankkinut; enhän osta autoakaan, josta ovet irtoilevat.

Sitä paitsi kuuluin niihin, jotka olivat alusta asti kysyneet, miksi samaan virkaan vihityt puettiin erilaisiin tamineisiin. Sitten näin sisarkirkoista tutun sutaanin isä Franck Legrosin yllä (YouTube -videossa Charismatic Heretics with "Fr." Franck Legros). Ilmestyksenomaisesti tajusin, vanhana tanssijana: Tämä julistuksen pakottava ilo puuttuu vielä kirkon ja minun yhteiseltä taipaleelta. Tämä on vielä elettävä! Kun vielä olin päässyt hiplaamaan yhtä Pyhävaatteen takkia livenä Heidi Zittingin päällä, lähdin ompelija Mari Benissanille mitoille.

Sutaani on elämäni paras hankinta. Ensinnäkin ihan jo käytännössä. Arastelin ettei se sopisi lihavalle, mutta olen siinä solakka kuin Saaaronin lilja. Pidän sitä kalliina, mutta jo nyt hinta käyttökertaa kohden on enää muutama euro, koska se käy kätevästi alban sijaan niin kodeissa kuin kirstun ääressä. Epäilin sitä kuumaksi, mutta helman pyörteet ovat pitäneet viileänä paljain säärin kaikki nämä hellekesät, kun kollegat ovat hikoilleet piispankokouksen erityisesti suojelemissa sukkahousuissaan. Sutaani käy arkeen ja juhlaan, vaikka sen virallistamista joutuneen – yllättyneet, käsi ylös! – vielä odottamaan.

Suurin sutaanin ansio on kuitenkin ollut teologinen. Ihmiset pysäyttelivät ehtimiseen ja kysyvät, että onko tuo nyt uusi papinpuku? Miten mon-

ta virkateologista keskustelua onkaan käyty! Miten moni on ilahtunut siitä että vihdoinkin on eurooppalainen, esteettinen ja ekumeeninen pappisvaate! Sutaani on kävelevä ripp- ja saarnatuoli, elävää evankeliumia, apostolin asu. Siinä on kaikki. Haudatkaa minut sutaanissani.

Vilppu Huomo, asiantuntija, Kirkkohallituksen toiminnallinen osasto:

Olen ollut mukana Pyhävaatteessa sen perustamisesta lähtien. Kun Pyhävaatteen perustamista suunniteltiin, Meri-Anna Hintsala soitti minulle ja kysyi, olisinko kiinnostunut lähtemään mukaan. Innostuin heti ajatuksesta, että voisi olla sama puku kaikille papeille. Kirkkomme teologian mukaan ei ole nais- tai miespappeja. Pidän siitä, että konkreettiset käytännöt ovat linjassa teologian kanssa. Olin pitkään ollut turhautunut kaftaaniin, joka itselläni on jäänyt lähinnä vaatekaappiin.

Käytin sutaania ensimmäisen kerran vuonna 2017 Espoon hiippakunnan synodaalikokouksessa. Jännitin etukäteen millaisia kommentteja sutaanista tulee. Oli hienoa, miten sain päivän aikana sutaanista vain positiivisia ja ihailevia kommentteja.

Mimosa Mäkinen, kirkkoherra, Kauniaisten suomalainen seurakunta:

Kiinnostuin papintakista heti Pyhävaatteen alkumetreillä. Minua puhutteli papintakin ja koko Pyhävaatteen osuuskunnan konsepti ja arvot: yhdenvertaisuus, vastuullisuus ja laadukkuus. Vaikka papin työtä tehdään omalla persoonalla, pappisvirassa on lopulta kyse meitä viranhoitajia suuremmasta. Virkapukuun pukeutuminen muistuttaa minua kutsumuksestani ja siitä, että saan toimia tässä virassa Juma-

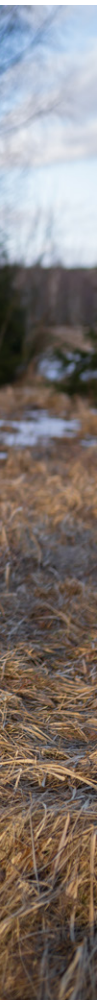

Mimosa Mäkinen, kuva: Mika Mäkinen

lan palveluksessa. Sen vuoksi pidän tärkeänä, että virkapuku viestii sukupuolen sijaan pappeudesta, kaikille sukupuolille yhteisestä virasta. Sama virka, sama verkko. Papintakki on helposti tunnistettava virkavaate myös ekumeenisissa tilaisuuksissa.

Hankin papintakin vuosi sitten ja siitä on tullut yksi käytetyimmistä virkavaatteistani. Käytän sitä erityisesti messuissa ja toimituksissa, mutta myös monenlaisissa muissa virkatehtävissä. Erityisen juhlaavaa oli aloittaa kirkolliskokous juhla-messussa papintakissa.

Minulle on merkityksellistä tarina ja teologia papintakin taustalla, mutta arjen käytössä korostuu myös vaatteen mukavuus, laadukkuus ja helppohoitoisuus. Villavaate on

Hilka Olkinuora, kuva: Ilari Huhtasalo

Vilppu Huomo, kuva: Ilari Huhtasalo

helppo pitää puhtaana ja ryhdikkäänä. Siisti virkapuku viestii kunnioitusta ihmisten elämän tärkeissä hetkissä. Tässä takissa olen saanut jakaa merkityksellisiä hetkiä tämän ja tuonpuoleisen rajapinnalla, niin kastemaljan kuin arkun äärellä.

**Teologi ja tekstiilisuunnittelija,
Pyhävaatteen toimitusjohtaja
Anna Matilainen kertoo:**

“Kaikki Pyhävaatteen toiminta pohjautuu vastuullisuuteen. Tekstiilijäte on yksi suurimmista jäteongelmista maailmassa ja tekstiilituottajilla on suuri vastuu siitä, millä pohjalla tuotanto lepää” sanoo Pyhävaatteen toimitusjohtaja Anna Matilainen. “Papintakin materiaali on 100% merinovilla, jonka valmistuksessa ei ole käytetty merinolampaille

kivuliasta mulesing-menetelmää. Takin vuorikangas on viskoosia, se on muuntokuitu, joka valmistetaan selluloosasta. Viskoosin valmistus ei ole kovin ympäristöystävällistä, mutta muuntokuituna viskoosi kuitenkin katoaa maan päältä, toisin kuin perinteiset vuorikankaat asestaatti ja polyesteri. Eikä se hiosta. Polyesteri on vähän sama kuin pukeutuisi jätessäkkiin. Kaikki Pyhävaatteen tuotteet pyritään tekemään luonnonmateriaaleista niin pitkälle kuin mahdollista. Takit ommellaan käsityönä laadukkaasti Suomessa ja ne tehdään mittatilauksena asiakkaalle. Takeissa on istuvuustakuu, eli takki ommellaan täydellisesti istuvaksi. Tämäkin on eettinen lähtökohta, hyvin istuva ja miellyttävä vaate on käyttäjälleen tärkeämpi ja siitä pitää paremmin huolta kuin

epämukavasta. Tekstiilituotteen ympäristöjalanjälkeä miettiessä suurin vaikutus on tuotteen käyttöiän pidentämisellä” Matilainen selittää. “Tekstiilituotteella on elinkaari ja koko kaarta materiaalien hankinnasta tuotteen hävittämiseen tulee pohtia, jotta tuotanto voi olla kestävällä pohjalla. Valitettavasti pikamuotikulttuuri on totuttanut ihmiset halpoihin vaatteisiin, joiden ei kuulukaan kestää käytössä pitkään. Voi tuntua vaikealta maksaa vaatteesta monikertaisesti halpakaupan 5 euron t-paitaan verrattuna, kun ei ole kokemusta siitä, että tuote kestääkään käytössä siistinä vuosia. Esimerkiksi trikootuotteemme valmistetaan Suomessa neulotusta 100% luomupuuvillatrikoosta. Se on pehmeää ja pitää värinsä ja muotonsa pesusta toiseen.”

ARISTOTELEEN JA KANTIN RES

Aikana, jolloin vastakkainasettelut tuntuvat tiiviiltä osalta arkielämäämme, joudumme käymään sisimmissämme jatkuvaa älyllistä kamppailua hyvän ja pahan välillä. Lapsen silmin hyvän ja pahan ero on ilmeinen. Hyvä on hyvää ja suositeltavaa, paha on puolestaan pahaa eikä niin suositeltavaa. Yksinkertaista! Kuitenkin formaalin ajattelun edustajina, emme voi olla huomaamatta elämämme saumakohtia, joissa hyvä itsessään metamorfoituu pahaksi ja paha yllättäen hyväksi. Yhtäkkiä lääkkeen varastaminen apteekista onkin oikein, jos autat sillä kuoleman kielissä olevaa kumppaniasi. Oletuksena tietenkin on, että sinulla ei ole varaa tähän lääkkeeseen. Tämä heinzilaisen dilemman valottama maailma on hämmentävä ja sen sisällä on lukuisia vastakkainasetteluja. Emme vain ole täysin varmoja siitä, kummalla puolella meidän kannattaisi milloinkin olla.

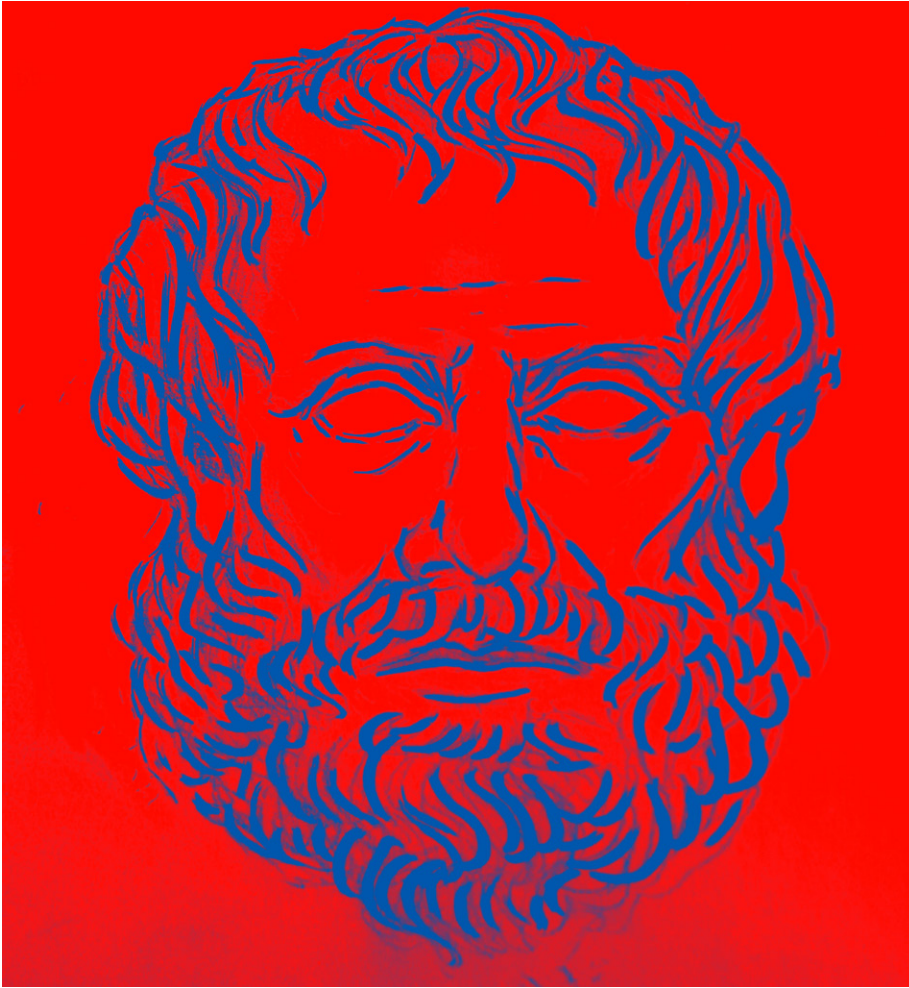
Königsbergin jättiläisellä, **Immanuel Kantilla**, oli paljon painavaa sanottavaa hyvyyden ja pahuuden välisestä kamppailusta. Hänen kuuluisin moraalifilosofinen ajatuksensa kategorisesta imperatiivista, jonka hän esittelee kirjoituksessaan *Moraalin metafysiikan perustus* (1785), kertoo meille paljon hyvyyden ja pahuuden luonnoista ja niiden moraalifilosofisista merkityksistä. Kirjoituksessaan *Uskonto pelkän järjen rajoissa* (1793) Kant porautuu syvemmälle ihmisluonnon kipupisteisiin tutkiakseen pahuutta, joka ilmenee ihmisen ajatuksissa ja toiminnassa. Kantin suurin havainto lienee se, että ihminen on radikaalisti paha. Kant tarkoittaa radikaalilla pahuudella sitä, että

pahuus on kasvattanut pitkät juuret ihmisluontoon ja vaikuttaa sen kautta pahana taipumuksena. Kaiken tämän inhimillisen ja predestinoidun pahuuden keskellä Kant näkee ihmisellä myös kyvyn aitoon hyvyyteen ja rakkauteen. Mielestäni tämä hyvyyden siemen keskellä pimeää ja radikaalia pahuutta tuo toivoa. Radikaali pahuus ei ole ihmisen viimeinen tuomio, joka veisi hänet täysin pois hyvyyden piiristä. Kuitenkin tiedämme tosiasiana sen, että ihminen valitsee pahuuden hyvyyden sijasta liiankin usein. Tähän Kant näki syynä valinnanvapauden, joka ihmisellä on

syntymänsä hetkestä lähtien. **Aristoteleen** mukaan hyvä toiminta ja hyvät valinnat vaativat tietoa hyveistä. Olisihan järjenvastaista ajatella, että voisimme auttaa kanssaihmistä, jos emme tietäisi sitä, miltä avun saaminen ja auttaminen tuntuvat. Jos emme tietäisi hyvyydestä mitään, paha toiminta ja pahuus olisivat selitettävissä viattomuudellamme. Aristoteelisesta ihanteesta huolimatta ajaudumme usein tilanteisiin, joissa valitsemme pahan hyvyyden sijaan, vaikka tiedämme hyvinkin, millainen luonne hyvyydellä on kyseisessä tilanteessa.

EPTI RADIKAALIIN HYVYYTEEN

Miksi meidän on niin ylitsepääsemättömän vaikeaa valita hyvyys pahuuden sijasta? Miksi paha näyttyy tarpeettoman usein houkuttelevampana vaihtoehtona hyvyyteen nähden? Nämä lienevät kysymyksiä, joihin emme koskaan välttämättä löydä vastausta. **Paavali Tarsolainen** kirjoittaa kirjeessään roomalaisille seuraavasti: ”En tee sitä hyvää, mitä tahdon, vaan sitä pahaa, mitä en tahdo” (Room. 7:19.) Mielestäni tähän lauseeseen sisältyy iätöntä viisautta, joka on mietityttänyt ihmiskuntaa kautta aikojen. Olisiko itsekeskei-

syys selitettävissä evoluution kautta? Oman reviirin ja omaisuuden puolustaminen tuntuvat intuitiivisesti järkeveltä seikoilta ottaen huomioon meidän eläimellisen alkuperämme. Emme kuitenkaan elä enää luolissa ja käytä päiviämme ruoan metsästämiseen. Olemme kehittyneitä Homo sapiens-lajin edustajia, jotka kykenevät formaaliin ongelmanratkaisuun. Silti meillä on vaikeuksia ylittää oma itsekeskeisyytemme ja pienuutemme valitsemalla pahuus tarpeettoman usein.

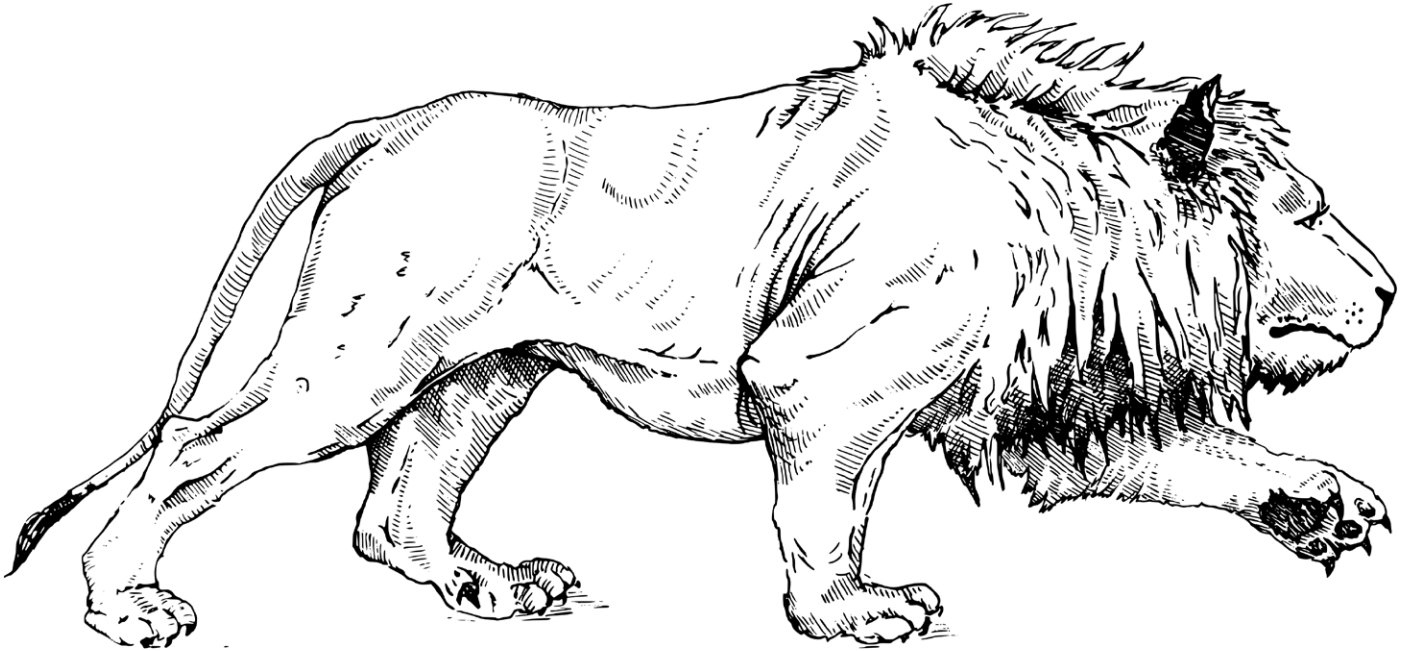
Luulen, että tästä vastakkainasettelusta emme koskaan pääse yli. Ehkä se ei ole tarkoituskkaan. Kantin näkemys hyvyydestä ja rakkaudesta valaa minuun toivoa ja uskoa siihen, että voimme valinnan vapautemme ansiosta valita hyvän pahan sijasta yhä useammin. Aristoteleskin katsoi, että hyveitä täytyy harjoitella, jotta niiden mukaisesti pystyisi toimimaan. Emme synny välttämättä hyvinä, koska tietomme hyvästä on hyvin vähäistä. Meillä on kuitenkin aina mahdollisuus hyvään, joten radikalisoitunut paha ei käy pätevistä syistä toimia väärin.

Olisiko meillä ihmisinä mahdollisuus radikaaliin hyvään? Kantin näkemys hyväntahtoisuudesta voisi viitata kykyyn rakastaa, mikä kaikessa mielettömyydessään ylittää järjen ja logiikan. Elämänkumppanit ja ystävät ovat kenties paras heijastuma siitä, mihin inhimillinen radikaali hyvyys voisi parhaimmillaan yltää. Pahuus ei ole viimeisin tuomiomme, vaan pahuuden tuolta puolen löytyy maa, jossa ei päde pahuuden laki, vaan siellä vallitsee hyvyyden harmonia. Sinne päästäksemme, meidän tulee harjoitella hyvyyttä Aristoteleen askelissa Kantin toivoa ajatellen.

Lähde:

Ari Hirvonen, Toomas Kotkas (toim.) (2004) Immanuel Kant: Radikaali paha. Paha eurooppalaisessa perinteessä. Loki-Kirjat. Helsinki.

AJANKOHTAISTA TEOLOGIAA

Arvokkaan tiedekuntayhdistyksemme kulttuurilehti paneutuu ajattomiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin, joita tapahtuu ympärillämme. Moniarvoisen ote, avarakatseisuus sekä avoimuus kaikkea kohtaan ovat arvoja, jotka julkaisumme ja yhteinen tieteenalamme jakavat keskenään.

Kuitenkin lehdestämme on jo kauan aikaa puuttunut palsta, jolla teologian opiskelijat tekisivät katsauksen siihen, mitä teologisen tutkimuksen kentällä ajankohtaisesti tapahtuu. Teologinen sivistys ja viisaus syntyy arvoista, joita edellä luettelini. Mutta siihen liittyy myös ajankohtaisen tutkimuksen tunteminen, mikä puolestaan liittyy vahvasti kulttuuriin, herännäisyyteen ja valveutuneisuuteen, jotka voidaan nähdä itseisarvoisina päämäärinä. Artikkelissani esittelen lehden lukijoille lyhyesti ja ymmär-

rettävästi ajankohtaista teologista tutkimusta. Haluan teroittaa sitä, että tämä ei ole tieteellinen artikkeli, joka pyrkisi esittämään tieteellisiä väitelauseita. Pyrkimykseni on antaa lukijalle lyhyt ja kansantajuinen esittely siitä, mitä teologisen tiedekunnan tutkimuskentällä tapahtuu juuri nyt. Tutkimuksista ja niiden tuloksista kerrotaan virallisissa ja vertaisarvioituissa tieteellisissä julkaisuissa, joita muun muassa Teologinen Aikakausikirja, Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura, Suomen kirkkohistoriallinen seura sekä Suomen Eksegeettinen Seura julkaisevat. Artikkelia kirjoittaessani olin yhteydessä Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran ja Suomen Eksegeettisen Seuran sihteeriin **Katri Malmiin** sekä **Antti Vanhojaan**, jotka kertoivat näiden kahden julkaisuseuran ajankohtaisista tuulista.

Apostolisten isien paluu

Viime vuoden merkittävin julkaisu Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran taholta oli: *Apostoliset isät. Kokoelma varhaiskristillisiä kirjoituksia* (toim. Huttunen & Salminen & Tervahauta, 2020). Suomen Teologinen Kirjallisuusseura on aikaisemminkin julkaissut käännöskoelmia apostolisten isien teksteistä. Kyseessä ei ole uusintapainos vaan uusintakäännös, jossa apostolisten isien nimeä kantava tekstikokoelma on käännetty alkuperäiskielestä, eli kreikasta suomeksi. Apostolisten isien tekstit on koottu 1600-luvulla kokoelmaksi, joka koostui seurakunnille osoitetuista kirjeistä ja muista teksteistä, jotka ovat syntyneen ensimmäisen vuosisadan lopulta ja toisen vuosisadan alulta. Tekstit ovat pääasiassa kirjoitettu Välimeren

alueella, mikä kytkee tekstit Uuden testamentin teksteihin olennaisella tavalla.¹

Se mikä tekee käännöskokoelmas-
ta merkittävän, on se, että se on
pyritty kääntämään mahdollisim-
man helposti luettavaksi tekstiksi.²
Käännöskokoelmaa ei ole tarkoi-
tettu pelkästään tutkijoille, jotka
ymmärtävät alkuperäiskielten mut-
kikkuutta, vaan se on tarkoitettu
kaikille, jotka ovat kiinnostuneet
apokryfisistä teksteistä ja erityisesti
apostolisten isien tekstikokoelmista.
Teologisen tutkimuksen kannalta
alkuperäistekstien suomentaminen
on hyvin merkittävä asia, koska vain
sillä tavalla tekstikäännökset herät-
tävät mielenkiintoa laajemmassakin
lukijakunnassa.

Tämän vuoden keväällä Suomalai-
nen Teologinen Kirjallisuusseura ja
Suomen Eksegeettinen Seura julkai-
sivat johdantoteoksen edellisvuonna
julkaistulle käännöskokoelmalle.
Teos pyrkii avaamaan apostolisten
isien tekstien sisältöä tarkemmin
kuin se on avattu itse käännöskoko-
elmassa. Näin kertoo STKS:n sihteeri
Katri Malmi.

Kääntäminen kiinnostaa

Apostolisten isien tekstien käännös-
kokoelman lisäksi Suomen Eksegeet-
tinen Seura on aktiivisesti julkaissut
käännöstöitä. Edellisvuonna seura
julkaisi käännöskokoelman varhais-
kristillisistä lapsuusevankeliumeista
nimeltä *Varhaiskristilliset lapsuuse-
vankeliumit* (Marjanen & Tervahau-
ta, Vuolanto 2020.) Käännöskoko-
elmassa on käännettynä suomeksi

neljä apokryfistä tekstiä, jotka ker-
tovat Jeesuksen lapsuudesta ja per-
heestä.³ Sen lisäksi, että kokoelmassa
on alkuperäisteksteistä käännettyjä
tekstejä, käännöskokoelma kertoo
myös ajanlaskun alun ajan käsityk-
sistä perheestä ja perhesuhteista.⁴
Tämä on oivallinen osoitus siitä,
kuinka alkuperäistekstien kääntä-
minen tuo kääntämiseen sinänsä
liittymättömiä seikkoja ajankohtai-
seen tutkimukseen käännoistyön tu-
loksena.

Suomen Eksegeettinen Seura julkaisi
vuonna 2020 myös käännöskokoel-
man babylonialais- ja persialaisajan
Lähi-Idästä kokoelmassa *Tekstejä
babylonialais- ja persialaisajan Lä-
hi-Idästä* (Töyräänvuori & Valkama,
2020.) Käännöskokoelma on moni-
kulttuurinen, koska siihen sisältyvät
tekstit ovat Egyptin, Kreikan, Anato-

lian, Mesopotamian lisäksi monilta muilta alueilta kerättyjä. Teologisesti käännöskokoelma on erittäin kiinnostava, koska teksteissä kuvaillaan uskonnollisia ilmiöitä, jotka ovat tuttuja Vanhan testamentin teksteistä.⁵

Sosiaalista ja systemaattista tutkimusta

Käännöskokoelmien lisäksi teologian kentällä tapahtuu paljon muutakin ajankohtaista tutkimusta. STKS julkaisi vuonna 2019 kokoelmateoksen *Jumalan paluu 2000-luvulle* (Hallamaa & Koistinen, 2019), jossa paneudutaan maallistumiseen ja sen suhteeseen nykyajan uskonnollisuuteen. Kirja paneutuu erityisesti näkökulmaan, jonka mukaan uskontojen merkitys ei vähene pluralisoituvassa maailmassa.⁶ Ajankohtaisesta aiheesta puhutaan myös kirkkohistorian tutkimuskentällä. Suomen kirkkohistoriallinen seura pitää toukokuussa tutkimus-illan, jossa on aiheena luonnon ja ilmaston tematiikat kristinuskon historiassa.⁷ Kristinuskon historian tutkiminen voi mahdollisesti avata uusia näkökulmia ajankohtaiseen keskusteluun ilmastomuutoksesta. Esimerkiksi filosofian tohtori Markku Halonen pitää tuoloin puheenvuoron ilmaston roolista keskiaikaisessa kalenterissa.⁸

Ajankohtaista teologista tutkimusta julkaisevassa Teologisessa Aikakausikirjassa nousee esiin systemaattisen teologian kentälle merkittäviä teemoja viimeisimmässä numerossa (1/2021.) Hannu Juntusen artikkeli *Onko kristinuskon ihmismielen luomus* (2021), jossa otetaan metafyyssinen lähestymistapa kristinuskoon ja pohditaan kristinuskon ontologista perusluonnetta ja sen suhdetta eri oppitulkintoihin.⁹ Samassa julkaisussa on myös äärimmäisen kiinnostava artikkeli huumausaineiden ja suitsutushartsin käytöstä muinaisissa paltovitarituaaleissa. *Suitsutushartsin* ja

kannabislöytö Jahven pyhäköstä Juudan Aradissa (Töyräänvuori & Valkama, 2021) artikkelissa pohditaan mielenkiintoisia käsityksiä jumalten miellyttämisestä eri tuoksujen avulla.¹⁰

Suomen Eksegeettinen Seura julkaisi vuonna 2020 mielenkiintoisen tutkimusjulkaisun nimeltä *Approaching the dead, Studies on Mortuary Ritual in the Ancient World* (de Hemmer Gudme & Valkama, 2020.) Tutkimuskokoelmassa yhdistetään rituaalitutkimus eksegetiikan kanssa tutkimalla muinaisia tekstejä eri kulttuuriperinteistä, jotka koskevat hautausrituaaleja ja käytäntöjä, joita noudatettiin kuolleiden käsittelyssä.¹¹ Tämän lisäksi SES on julkaissut vuonna 2019 mielenkiintoisen kirjan, joka edellisen kirjan tavalla liittyy muinaiset tekstit tiiviisti ajankohtaiseen aiheeseen. *Sukupuoli Raamatun maailmassa* (Asikainen & Uusimäki, 2019) teos pyrkii esittelemään kristinuskon ja juutalaisuuden pyhien kirjoitusten sukupuolisuuteen liittyviä aiheita sekä yhdistää nämä näkemykset nykyiseen sukupuolentutkimukseen.¹²

Lopuksi

Lukijana voit huomata, että ajankohtainen teologinen tutkimus on runsaudensarvi. Tutkimusaiheita riittää käännöskokoelmista metafyysiseen problemsointiin saakka. Se on mielestäni oivallinen osoitus teologisen tutkimuksen ajankohtaisuudesta ja tarpeellisuudesta. Tieteelliset julkaisuseurat sekä tieteellistä tietoa julkaisevat tahot julkaisevat ja työstävät ajankohtaista tutkimusta teologiasta ja teologisesta tutkimuksesta kiinnostuneille tuntematta rajoja lukijakuntien välillä. Eri seurojen tutkimustyöstä, julkaisusta sekä jäsenyyksistä saa lisää tietoa seurojen nettisivuilta ja yhteisöiltä. Tartu siis tutkimukseen ja kiinnostu! *Vale!*

Lähteet ja viitteet:

Asikainen, Susanna; Uusimäki Elisa (toim.) (2019) *Sukupuoli Raamatun maailmassa*. Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuja 117. Helsinki. SES.

Hallamaa, Jaana; Koistinen, Timo (toim.) (2019) *Jumalan paluu 2000-luvulle*. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja 291. Helsinki. STKS.

de Hemmer Gudme, Anne Katrine; Valkama, Kirsi (toim.) (2020) *Approaching the dead Studies on Mortuary Ritual in the Ancient World*. Publications of the Finnish Exegetical Society 118. Helsinki. SES.

Huttunen, Niko; Salminen, Joonas; Tervahauta, Ulla (toim.) (2020) *Apostoliset isot: Kokoelma varhaiskristillisiä kirjoituksia*. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja 290. Helsinki. STKS.

Juntunen, Hannu (2021) *Onko kristinuskon ihmismielen luomus? Teologinen Aikakausikirja (1/2021)*. Helsinki.

Marjanen, Antti; Tervahauta, Ulla; Vuolanto, Ville (2020) *Varhaiskristilliset lapsuusevankeliumit*. Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuja 120. Helsinki. SES.

Suomen Eksegeettinen Seura. <https://blogs.helsinki.fi/eksegeettinen-seura/2020/10/20/teksteja-babylonialais-ja-persialaisajan-lahi-idasta/>
Suomen kirkkohistoriallinen seura. <http://www.skhs.fi/uuden-tutkimuksen-ilta-11-5-2021/>

Töyräänvuori, Joanna; Valkama, Kirsi (toim.) (2020) *Tekstejä babylonialais- ja persialaisajan Lähi-idästä*. Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuja 119. Helsinki. SES.

Töyräänvuori, Joanna; Valkama, Kirsi (2021) *Suitsutushartsin ja kannabislöytö Jahven pyhäköstä Juudan Aradissa*. Teologinen Aikakausikirja (1/2021). Helsinki.

1. Huttunen, Salminen, Tervahauta 2020, 9 2. Huttunen, Salminen, Tervahauta 2020, 9 3. Marjanen, Tervahauta, Vuolanto 2020, 9 4. Marjanen, Tervahauta, Vuolanto 2020, 9 5. Suomen Eksegeettisen seuran nettisivut. <https://blogs.helsinki.fi/eksegeettinen-seura/2020/10/20/teksteja-babylonialais-ja-persialaisajan-lahi-idasta/> & Töyräänvuori, Valkama 2020 6. Hallamaa & Koistinen 2019, 7 7. Suomen kirkkohistoriallisen seuran nettisivut. <http://www.skhs.fi/uuden-tutkimuksen-ilta-11-5-2021/> 8. Suomen kirkkohistoriallisen seuran nettisivut. <http://www.skhs.fi/uuden-tutkimuksen-ilta-11-5-2021/> 9. Juntunen 2021, 68-76 10. Töyräänvuori & Valkama 2021, 4-20 11. de Hemmer Gudme & Valkama 2021, 3-4 12. Asikainen & Uusimäki 2019, 1-4

SOLA GRATIA, SOLA FIDE

Andrei Tarkovskin elokuvassa Andrei Rubljov (1966) usko on Jumalan armosta annettu lahja. Ihmisten omien puheiden ja päätösten häilyvyys käy naurettavan ilmeiseksi.

1408. Ruhtinas seisoo tuhoamansa kirkon katolla. Tataarit, venäläisten veriviholliset hävittävät ruhtinaan joukkojen kanssa hänen veljensä kaupunkia. Takaumassa näytetään, kuinka ruhtinas sopi ikuisen rauhan veljeään, ristiä ja metropoliitan kättä suudellen. Suitsukkeet ja kynttilät eivät kuitenkaan riittäneet kukistamaan kateutta. Kun ruhtinaan veli teettää maalaukset Viimeisestä tuomiosta, ruhtinas hyökkää. Ennenmin kuin hän olisi veljeään huonompi, hän on pahin, petturi, Juudas, niin kuin tataarien kiduttama maanmies hänet kiroaa:

"Veli hyvä! Mitä sinä! Mehän olemme kaikki venäläisiä?"

Elokuvan päähenkilö, ikonimaalari, istuu polvillaan palaneen työnsä edessä. Vain hän, kissa ja tylsämielinen nainen, "autuas", ovat selvinneet verilöylystä. "Autuas" letittää ruumiin hiuksia. Tuhkaa leijailee katosta. Koko vaivannäkö, työ, loisto, turhaa, tuhoutunut, poissa. Maalarin käsi selailee hiiltynyttä Raamattua. Jumalan Sana on poltettu, munkki itse on hetkeä aiemmin tappanut kirveellä kirkkoon hyökänneen venäläisen. Katatonisessa tilassa hän kuvittelee näkevänsä kuolleen mestarinsa Theofaneen ja puhkeaa valitukseen:

"--puolet elämästäni olen ollut sokea...Puolet elämästäni! Ihmisiä varten olen ahertanut yötä päivää. Mutta eiväthän nuo ole ihmisiä. Sanoit silloin totuuden. Totuuden."

Silloin, ennen kirkon maalausta ja sen tuhoa, he olivat väitelleet joella pahuudesta.

"Sanopa suoraan. Onko kansa takapajuista vai ei?"

Theofanes tiukkaa nuorelta työtoveriltaan. Munkki, ikonimaalari Andrei Rubljov kääntyy kiusaantuneena pois.

"On, mutta ei omaa syytään".

Vanhus huitaisee selityksen pois kädellään kuin kärpäsen:

"Viimeinen tuomio on pian. Palamme kaikki kuin kynttilät".

Kommentti on kaiken nähneen vanhuksen, jonka elämä on jo eletty. Silti se liikuttaa nuorta Andreita. Hän ihmettelee kuinka Theofanes voi edes maalata. Vanhus vastaa ylpeästi:

"Palvelen Herraa, enkä ihmistä. Se mistä tänään kiitetään, haukutaan huomenna ja ylihuomenna unohdetaan."

Sitä paitsi, Theofanes lisää tulisena,

"Ihmissuku on jo tehnyt kaikki kata-luudet ja nyt vain toistaa niitä. Kaikki kiertää samaa kehää uudelleen ja uudelleen. Jeesus ristiinnaulittaisiin uudelleen."

"Jos muistaa vain pahat asiat, ei tule koskaan onnelliseksi Jumalan edessä."

Andrei yrittää, mutta Theofanes keskeyttää hänet kuin lapsen, vaatii perusteluita. Andrei vastaa kysymyksellä:

"Mielestäsi siis hyvää voi tehdä vain yksin?"

"Hyvää! Hyvää! Muista Uutta Testamenttia!"

vanhus huudahtaa, ottaa esimerkikseen Jeesuksen kokoamat ihmisjoukot, jotka lopulta yhdessä tuomitsivat hänet.

*"Ristiinnaulitse! Ristiinnaulitse!".
"Mutta he katuivat!"*

Andrei puolustaa, turhaan. Theofanes tuntee ihmisluonnon:

"Vasta kun se oli liian myöhäistä!"

Tässä vaiheessa elokuvaa ihminen on tuomittu vielä omaan onnettomuuteensa. He seisovat joen rannalla, katselevat neuvottomina virtaavaa vettä.

"Kaikki joet laskevat mereen, mutta meri ei täyty, ja minne joet ovat laskeneet, sinne ne yhä edelleen laskevat. Kaikki sanat uupuvat kesken, kukaan ei saa sanotuksi kaikkea."

Äkkiä Andrei kääntää keskustelun suunnan. Hän myöntää ihmisen syyllisyyden, että se on katkeraa. Katsoja näkee ristisaaton lumihangessa. Venäläinen äiti Maria, portto Maria Magdalena, opetuslapset – kaikki huovissa ja räsyissä:

"Eikö heidän takapajuisuuttaan muka anneta anteeksi?"

Andrein äänensävy on hellä. Hän ei väittele, vaan tapaa leppoisasti kantaansa:

"Puhuit Jeesuksesta. Ehkä hän syntyi ja kärsi ristinkuoleman Jumalan ja ihmisen sovinnon tähden. Jeesus oli Jumalasta ja siis kaikkivaltias. Oli ennalta määrätty, että hän kuolisi ristillä. Ristiinnaulitseminen oli Jumalan kätken työtä ja herätti tietysti vihaa niissä, jotka Jeesusta rakastivat ja olivat hänen ympärillään sillä hetkellä."

Keskustelu on merkittävä Andrein uskon vaiheiden seuraamisessa. Ennen kirkon maalausta ja hävitystä, Andrei kamppailee vielä toisen teologisen kysymyksen kanssa. Miten hän voisi nyt pelotella kansaa maalamalla helvetin lieskat kirkon seinälle, tuntiessaan ihmisen – siis oman heikkoutensa? Miksi edes maalata? Hän lamaantuu.

Työ seisoo kuukauden päivät. Samassa Andrei ymmärtää epätoivonsa kautta korinttolaiskirjeen sanat:

"Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä mutta minulta puuttuisi rakkaus, olisin vain kumiseva vaski tai helisevä symbaali. Vaikka minulla olisi profetoimisen lahja, vaikka tuntsin kaikki salaisuudet ja kaiken tiedon ja vaikka minulla olisi kaikki usko, niin että voisin siirtää vuoria, mutta minulta puuttuisi rakkaus, en olisi mitään".

Munkin ääni muuttuu, hän suorastaan nauraa.

"- Rakkaus on kärsivällinen, rakkaus on lempeä.-- Kaiken se kestää, kaikessa uskoo, kaikessa toivoo, kaiken se kärsii. Rakkaus ei koskaan katoa. -- Mutta profetoiminen vaikenee, kielillä puhuminen lakkaa, tieto käy turhaksi."

Oivallus tapahtuu juuri ennen järjetöntä hävitystä.

Andrei ymmärtää, että ihmisen epätäydellisyydestä, pikkumaisuudesta, kateudesta ja pahuudesta huolimatta, Jumalan antama rakkaus on suurempi, ikuinen. Kaikki työ, kaikki elämä on lahja, silti. Mutta Andreille annetaan todellinen usko vasta vuosikymmenien kuluttua, elokuvan viime minuuteilla, suoraan ja yksinkertaisesti, ei väitteilyiden, luostarilupauksien tai harjoitusten kautta.

Murhien jälkeen pelkkä kaunis oivallus Jumalan rakkaudesta ei riitä. Andrei kärsii. Theofanes puhuu hänelle houreessa;

"Sinä erehdyt nyt, minä silloin."

Kun Theofanes ei uskonut, Andrei halusi uskoa – nyt päinvastoin. Nyt Andrei vannoo, ettei koskaan maalaisi, vaan antaa Herralle ”vaikene-mislupauksen”, koska hän, munkki, surmasi kirveellä miehen kirkon valtauksessa. Theofanes laskee kätensä Andrein olalle:

"--Vaikka teidän syntinne olisivat veriruskeita, ne tulevat lumivalkeiksi."

Elokuva huipentuu uskoon. Rutto on tappanut kokonaisia kyliä. Boris, änkyttävä, köyhä kellonvalajan poika yrittää selviytyä. Hän suostuttelee suurruhtinaanä lähetit palkkaamaan hänet:

"Minäpä tiedän kellovasken salaisuuden,.. I-isä paljasti kuolinvuoteellaan, kukaan muu ei tiedä.. vain minä!"

Lähetit tuumaavat, että tyhjää parempi, kirkolle on valettava kello. Poika nostetaan hevosen selkään. Katumusta harjoittava Rubljov seuraa mykkänä valajien uurastusta. Sادات, ellei tuhannet kädet ovat lopulta yhden pikku ”Boriskan” komennossa. Ruhtinaanä lähetit uhkailevat poikaa raipoilla ja kuolemalla.

"Herra, auta tämän yli"

vintiö mutisee, kun kelloa valetaan. Valamisen onnistuminen oli pojalle valtava henkinen koetus. Pahin on kuitenkin vielä edessä. Soiko se? Savessa rypevien työläisten todellisuus on kaukana kellon vihkimiseen ratsastavien juhlavieraiden todellisuudesta. Boriska hypähtää pappien tieltä kuin kapinen kulkukoira.

"Toimeksi, tomppeli!"

suurruhtinas ärähtää. Poika ei pysty itse vetämään kelloa. Italialaisdiplomaatit heittävät huulta:

"Mitähän tästä hullunmyllystä tulee?"

"Ei mitään, vannon Neitsyt Marian kautta, että kello ei soi!"

He hohottavat.

"Nämä ryysyläiset tietävät, että jos kello ei soi, hän katkaisee heiltä kaulan."

Kellon kieli on valtava, sen vetäminen on tuskallinen jännitysnäytelmä.

"Varsinkin tuota parratonta näyttää jännittävän."

Boris vajoaa polvilleen mutaan.

"Tiesitkö, että suurruhtinas katkaisi veljeltään kaulan? Kaksoisveljeltään."

Kello soi. Ihmiset hurraavat. Saattue poistuu. Ihmiset kumartavat. Koko elämä oli hetken ajan yhden kellonlyömän varassa. Boris jää nyyhkyttämään mutaan.

Vain mykkä munkki Andrei, joka on seurannut vaiti poikaa koko seikkailun ajan, tulee hänen luokseen, puhuu ensimmäisen kerran vuosiin:

"No niin..no niin. Rauhoitu."

"Isä, vanha kelmi, ei kertonut salai-

suuttaan. Vei sen hautaan. Vanha kikutupiikki."

"Vai niin siinä kävi. Lähdetään yhdessä ..ikoneja maalaamaan ja kelloja valamaan".

Vanha Andrei haluaa Borista, savista pikku ketkua, ainoaa, joka elokuvassa onnistuu, ainoaa, joka uskoo, vaikkei tuntenut mitään salaisuutta. Hän ei tehnyt vaitiololupauksia tai uhreja, ei katkeroitunut koko perheensä kuolemasta, ei kironnut Jumalaa lahjattomuudestaan, kuten siivuroolissa esiintynyt munkki Kirill.

"Herra, auta tämän yli"

poika kuiskasi ennen valamista. Hän luotti, ei taikasanoihin, ei luostareihin, vaan Jumalaan – ei suurin elein, kaavuin ja lupauksin, vaan vilpittömästi kuin lapsi. Andrei näki tämän. He lähtevät yhdessä työhön.

SAKSAN OVET PAUKKUVAT

Kevään saapuminen. Aurinko tuo arasti kesän fiiliksen ilmoille ja korvia hivelevän lintujen laulun talven pitkän hiljaisuuden jälkeen.

Toisaalta kevät herättää myös korvia punoittavia tunteita. Erinäiset jätökset löytävät tiensä puistojen ja tien pienarten unohdettuihin kulmauksiin, ja allergiat saavat silmät vuotamaan verestäviä kyyneliä. Tosin nykyään kevätnuha saa ihmiset kiertämään räkivän allergian uhrin kaukaa. Rullaa-va muistojen kierre ja suuret suunnitelmat kesälle palautuvat mieleen joka kevät. Tämän vuoden kevään aikana heitämme kuitenkin kuperkeikan vuoden takaiseen lockdowniin, joka tuo tullessaan tämän löyhkäävän muiston. On kuitenkin huojentavaa toivoa, että ehkä pahin on jo takana päin.

Koronan tuoma kaaos heijastui myös kansainvälisiin suhteisiin ja maailmanpolitiikkaan. Korona verhosi helposti alleen muut ajankohtaiset teemat. Ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen keskustelu vaihtui maassalepääviin muovisiin kertakäyttömaskeihin. Maski- ja rokotevastaisuudesta tuli niin konsanaan uusi flat earth society. Ihmisoikeusprotestit vaihtuivat hiljaisiin katuihin, ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden erimielisyydet vaihtuivat rokotekädenvääntöön. Ehtipä Suezin kanavakin tukkeutua hetkeksi aikaa. Kyllästymisen tunteet luovat katseen jo syksyyn. Ainakin Saksan saralla tapahtuu silloin jotakin jännittävää.

Syyskuun 26. päivä Saksassa on tar koituksena pitää liittopäivävaalit, jossa uusi liittokansleri valitaan. Saksan liittokansleri **Angela Merkelin** johtoputki alkaa lähestymään loppuaan, mikä herättää kansainvälisellä kentällä paljon

kysymysmerkkejä. Eikä ilman syytä. Angela Merkel on toiminut virassaan vuodesta 2005 saakka. Koronan aiheuttama skisma on tuonut Euroopan unionin sisälle uusia rakoja, joista liiton veri on päässyt valumaan ennen kuin entisiä on ehditty paikkaamaan.

Nykyisellään Saksan tilanne näyttää jokseenkin hallitulta kaaokselta. Tartunnat ovat edelleen korkealla ja teho-osastolla on täydempää kuin koskaan. Saksan federaatio-systeemi on aiheuttanut hallinnolle harmaita hiuksia jo jonkin aikaa. Huhtikuun alussa Merkel linjasi aikovansa keskittää osavaltioiden valtaa Berliinin rajoitusten tehostamiseksi, sillä niistä ei olla päästy sopuun Saksan kuldentoista osavaltion kesken. Tulevaisuuden kannalta federaatio-kysymys nousee keskeiseksi teemaksi myös koulutuksen yhtenäistämisen kannalta.

Ensimmäinen kannatuskysely käynnistyi jo maaliskuun alussa. Angela Merkelin edustama Saksan kristillisdemokraattien unioni (CDU) on menettänyt runsaasti kannatustaan koronatoimien seurauksena, mutta näyttäisi kuitenkin siltä että se kykenee pitämään asemansa Saksan johtavana puolueena alamäestään huolimatta. Tämä ristiriitaisuus herättää kuitenkin närkästystä ja epävarmuutta Saksan tulevaisuuden politiikkaa kohtaan. CDU:n ja sen baijerilaisen sisarpuolueen CSU:n tärkeimmiksi agendoiksi nousevat luultavasti koronaan, talouteen ja ympäristöön liittyvät tematiikat, vaikka puolueen esityslistaa ei ole vielä julkaistu. CDU ja CSU eivät ole valinneet ehdokkaitaan, mutta katseet ovat kääntyneet kohti potentiaalisia ehdokkaita, **Armin Laschetia** ja **Markus Söderiä**, kohti.

Kristillisdemokraattisen unionin kanssa kilpajuoksuun on lähtenyt Saksan vihreät – puolue, joka maaliskuun kannatuskyselyn perusteella onnistui kahmimaan itselleen korkean, 33 % kannatuksen Baden-Württembergin osavaltiossa. Vastaavasti kristillisdemokraatit saivat historiallisen huonon vaalituloksen Rheinland-Pfalzin ja Baden-Württembergin osavaltioissa. Vihreät julkaisevat oman kansleriehdokkaansa huhtikuun aikana.

Unionin vetojuhdan liittovaaleja jännitetään ympäri unionia. Eikä ihme, sillä Euroopan unionin kasaantuvat ongelmat ja koronan aiheuttama lisäpaine saavat päätökset tanssimaan huojuvalla vajerilla. Epävarmuus Saksan politiikan rattaissa on hyvin epätavallinen ilmiö. Tiukan linjan habitus hoitaa asioita yhdistetään yleensä juuri Saksaan, mutta koronan luoma tilanne on saanut myös stereotypiat tärisemään. Aikaa ja tilaa on spekuloinnille, kun jo vuosi on vietetty vedettyjen verhojen takana. Mitä tulevaisuudessa tapahtuu? Se on kysymys, johon odotetaan vastausta pelonsekaisin tuntein.

Lähteet:

Mahlamäki, Hanna (2021). Saksa on ajautunut koronakaaokseen, ja nyt Merkel aikoo keskittää valtaa Berliiniin saadakseen tilanteen hallintaan. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000007911203.html> (luettu 10.4.2021).

Lehtonen, Joonas (2021). Pakka sekaisin Saksan kansleripelissä – ”Merkelin talo on tulossa”. Iltalehti. <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/d98337db-d51c-4b20-9d98-d8885cb91999> (luettu 10.4.2021).

Toikka, Taneli (2021). Angela Merkelin CDU kärsi tappion Saksan aluevaaleissa – puolueen kannatus historiallisen matalalla. Iltalehti. <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/37cdb1bc-2ca0-4642-bf02-d4f509826aa4> (luettu 10.4.2021).

Jotakin kumisevaa

Katsoin alas horisonttiin.
Puiden latvat maalautuvat jälleen
taivaanpensselillä kultaiseksi.
Rakennettu harmaus peittäen alleen sen,
minkä oli tarkoitus kasvaa ja
kurottaa koskemattomaan kupoliin saakka.
Ja vaikka tähdet putoaisivat,
vuoret siirtyisivät,
ja maailman seinät nousivat vastaan tältä seisomalta,
sekin olisi vain fantasian heijastuma.
Irvikuva, joka maalautuu talojen pimeisiin nurkkiin,
kurottaen päänsä yön valvetunneilla.

Satu Korpela

Saumat paidassani

Kaskensa vuodesta toiseen paloivat hiljaa
kysyin, kenelle niitä poltat kasvettaviksi
valtoimenaan virtaavat nyt peltonsa viljaa
ne kasvoivat toisille korjattaviksi
Siispä juo naisenpaitaveteni saumoja myöten
sängyssäni on simpukoita joita
kantavat rannoilleni laumat ajokkaiden
ja pahtakelttoa ja paimenmataroita
Juo ja käy maate vasten ikkunankarmien kehystämää
tähtähelmikkä- ja neidonkenkäkenttää
kun minä taivun ja taivun vain riittääkseni
makaa vain siinä rauhassa, juo loppuun veteni

Enja Seppänen

kommunikaatiovirheet ympäristön kanssa
johtaneet siihen pisteeseen
että kiitos on pyyntö, ja käsky seuraa perässä:
ole hyvä, ole sitä, ole tätä.
jos alussa oli Sana, oli se imperatiivissa;

ja maailma loppuu oksannokkaan
joka näyttää numerolta.

Joona Lahti

Tasku

Taskussa
pumpulia, nöyhtää, nukkaa
minä
painan posken saumaa vasten
torkun, tuhisen
mieluusti tässä vielä toisenkin vuoden
kupeesi lämpimässä
turvassa
maailmalta ja muilta

Jemo Kettunen

Ihmisgalaksissa
Puhuvat päät
Määritelmien kiertoradoilla.
Sammuneita aurinkoja.
Kuut heijastavat vihansäkeiden hohtoa.
Päiden sisällä
oikeudenkäyntejä
Ilman sielun, silmien tunnustuksia.
Ihmisgalaksi kuulustele
ajatusrikoksia.
Hovinarreille ramgaistuksia.
Totuuden varastamisesta.
Onko viisauden arkki.
Piilossa
Kuka katsoo puhkinähtyjä unia.

Mari-Helmi Pirhonen

LIITTO TUKEE SINUA OPISKELUSSA JA TYÖSSÄ

www.akiliitot.fi

PAPPISLIITTO PRÄSTFÖRBUNDET

SUOMEN
TEO
LO
GI
LIITTO